REDEMPTIO

A JÁSZ ÉS KUN TELEPÜLÉSEK HONISMERETI LAPJA

XXII. ÉVFOLYAM 3. SZÁM | Ára: 300 Ft | 2015. JÚNIUS

REDEMPTIO (latin szó, ejtsd: redempció) – visszavásárlás, megváltás, önmegváltás. A szó az 1745-ös jászkun redempcióra utal, amikor a jászok és a kunok példás összefogással, saját erejükből visszavásárolták régi kiváltságjogaikat. Mária Terézia magyar királynő 1745. május 6-án írta alá a jászok és a kunok redempcionális diplomáját.

Alsószentgyörgyi látkép a malommal *Fotó: Bugyi László*

TARTALOM

JÁSZKUN ARCKÉPCSARNOK
Heidenreich János Lajos, a Jászkun Kerület orvosa ..... 2-3. oldal
Jászalsószentgyörgy várja vendégeit
a XXI. Jász Világtalálkozóra 2015. július 18-19-én ..... 3. oldal
Sipos Orbán tündöklése és eltűnése 1. rész ..... 4-6. oldal
Dalok a Senki szigetéről ..... 6. oldal
A fülöpszállási céhekről ..... 7-8. oldal
EMLÉKEINK SUBLÓTJÁBÓL
Koháry úr kalandjai Mihá'telken ..... 8. oldal
JÁSZ-KUN KÖZÉLETI ARCKÉPEK
Arcképvázlat dr. Dobos Lászlóról
– Mitől jász egy jász? ..... 9-13. oldal
Őseink nyomában ..... 13. oldal
KÉPES RIPORT
A Jászkun Redemptio jászberényi ünnepségéről .. 14-15. oldal
Együtt ünnepelte a Jászkunság
a redemptio 270 éves évfordulóját ..... 16. oldal
A Jászkunság hagyományőrzéséért díjasok ..... 17-18. oldal
A redemptio 270. évfordulójának
megünneplése Karcagon ..... 19. oldal
A redemptio emléknapja Kunmadarason ..... 20. oldal
Redemptios ünnepség Kunhegyesen ..... 21. oldal
Beiktatták az új nagykunkapitányt ..... 22-23. oldal
Új elnöke van
az Észak-Oszétia-Alánia Köztársaságnak ..... 23. oldal
Dr. Bartha Júlia köszöntése ..... 24-25. oldal
A JÁSZKUNSÁG TELEPÜLÉSEI
Kiskundorozsna ..... 25-26. oldal
Búcsú dr. Farkas Ferenc főiskolai tanártól (1931–2015) .. 27. oldal
Képek a Tavaszi hadjárat második szakaszából ..... 28. oldal

JÁSZKUN ARCKÉPCSARNOK
Heidenreich János Lajos, a Jászkerület orvosa

Önmagában az a tény, hogy egy sziléziai származású ember elsőnek írt – talán a világon is – a must erjedéséről egy igényes tanulmányt még a jászsági helytörténet számára is kevésbé érdekes. De ha kiderül, hogy ez az ember korának egyik kiváló orvosa volt és **1784-1790 között a Jászkun Kerület orvosi feladatát is ellátta,** akkor már célszerű ezt az embert alaposakban bemutatni.

A német anyanyelvű Heidenreich János Lajos (sokszor Haidenreich névvel is szerepel a korabeli dokumentumokban) a sziléziai „Angyalhegy" azaz Engelberg (ma: Andelská Hora, Csehország) nevű városban született 1747. január 31-én.

Családjáról keveset tudunk, és az is megválaszolatlan kérdés, hogy miért kezdte tanulmányait a frissen létesített nagyszombati orvosi karon, és nem a sokkal tekintélyesebb bécsi, prágai, vagy krakkói egyetemen. Heidenreich részéről nem volt rossz döntés a nagyszombati orvosi egyetem választása, kiváló alapokat kapott az orvosi tudásból, ő lett az egyetem orvosi karának egyik legtehetségesebb végzettje, amit fényesen bizonyít pályafutása során írt sokrétű szakmai publikációja. De az egyetem magas oktatási színvonalát is tükrözi, hogy számos kiváló képzettségű orvost képzett. A Nagyszombatban végzetteknek nagyjából a fele működött megyei vagy városi orvosként, és abban a korban ők biztosították az orvosi szolgálatot a királyi Magyarország területének egy-harmadán.

Végzés után először Erdély különböző területén praktizált, majd 1776-ban nevezték ki az aradi kerület orvosának és ebben a minőségében a gyógyszertárak is a felügyelete alá tartoztak. Egyik reformátora és harcos képviselője lett a közegészségügy fejlesztésének, szent meggyőződése volt, csak így lehet sikeresen felvenni a harcot a járványok (például himlő) ellen.

Valószínű nagyon képzett volt a vegyészetben is ezt bizonyítja az **1775-ben a must erjedéséről írt tudományos értekezése.** Ez volt az első ilyen tanulmány Magyarországon, és különleges tudományos megközelítettsége szakmai szempontból ma is nagyon érdekes, és figyelemreméltó. A 16 oldalas latin nyelvű munkában nemcsak a szőlőnek, hanem általában az édes gyümölcsöknek nedvét is mustnak nevezi.

Tanulmányában XXX. paragrafusban (§) csoportosította, és szedte össze a must erjedésével kapcsolatos legfontosabb ismereteket.

Összegzi azokat a kiemelkedő jegyeket, amelyek az alkohol minőségével szoros kapcsolatban vannak. Talán fogalmazhatunk úgy is, hogy milyen külső környezeti tényezők járulnak ahhoz, hogy a mustból jó bor (spiritus-alkohol) legyen. A szerző három részre csoportosította a legfőbb alkotórészeket:

Heidenreich János Lajos, a Jászkun Kerület orvosa

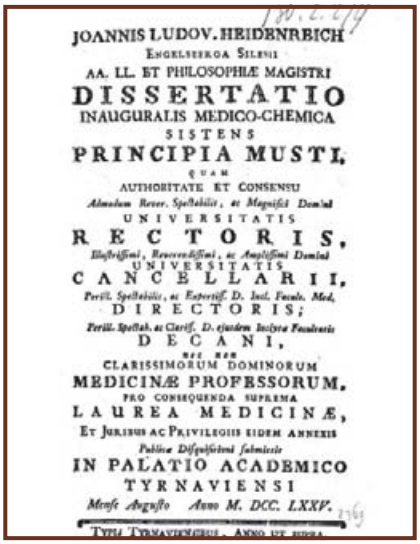
JOANNIS LUDOV. HEIDENREICH
ENGELSBERGA SILESII
AA. LL. ET PHILOSOPHIÆ MAGISTRI
DISSERTATIO
INAUGURALIS MEDICO-CHEMICA
SISTENS
PRINCIPIA MUSTI,
QUAM
AUTHORITATE ET CONSENSU
Admodum Rever. Spectabilis, ac Magnifici Domini
UNIVERSITATIS
RECTORIS,
Illustrissimi, Reverendissimi, ac Amplissimi Domini
UNIVERSITATIS
CANCELLARII,
Perill. Spectabilis, ac Experientiss. D. Inst. Facult. Med.
DIRECTORIS;
Perill. Spectab. ac Clarissi. D. ejusdem Instituti Facultatis
DECANI,
NEC NON
CLARISSIMORUM DOMINORUM
MEDICINÆ PROFESSORUM,
PRO CONSEQUENDA SUPREMA
LAUREA MEDICINÆ,
ET JURIBUS AC PRIVILEGIIS EIDEM ANNEXIS
Publicæ Disquisitioni submittit
IN PALATIO ACADEMICO
TYRNAVIENSI
Mense Augusto Anno M. DCC. LXXV.
TYPIS TYRNAVIENSIBUS, ANNO UT SUPRA.

Disszertáció a must erejéről

A.) Föld (Terrae) (Talán a ma használt kifejezés a terroir szó áll a legközelebb hozzá, amely alatt nemcsak egyszerű talajtani adottságokat értünk. Külön nem részletezzük, de ezen ponton belül Heidenreich 6 különböző részbe sorolja, a föld által adott összetevőket, amely a must és ezen keresztül a bor minőségéhez hozzájárul. Ezek a következők: víz (terra aquae), cukor (saccharo), savanyúsó (salibus acidis), alkálikus só (salibus alcalinis) és olaj (terra olei volatirioris)

B.) Alkohol (Spiritus)

C.) Flogiszton (Phlogiston) az alkohol láthatatlan jegyei

1783 vagy 1784 és 1790 között a Jászkun Kerületbe kerül orvosként. Egy biztos egy eredeti dokumentum igazolja, hogy 1784-ben ő a Jászkun Kerületben ő tölti be a „physicus ordinarius" tisztséget, azaz mai szóhasználattal a kerület rendes orvosa. Nagyon sokat, és eredményesen tényked a kerületben. Mindjárt az első évben a Helytartótanács körrendeletben szólítja fel a törvényhatóságokat, hogy írják össze a területükön működő kuruzslókat és álorvosokat, és „üldözzék" őket.

IOVICI HAIDENREICH
LL. DISTRICTUUM JASYGUM ET
CUMANORUM PHYSICI
DE
ASTRAGALO
EXSCAPO
EPISTOLA
INFORMATORIA
PESTINI,
LITTERIS TRATTNERIANIS
1786

Tanulmány a szártalan csűdfűről

Humánus és megértő álláspontot képviselt ebben a kérdésben. Nagyon sok javaslatával a Helytartótanács egyetértett. Viszont keményen ütközött Jászberény bábáival, mivel arra akarta kötelezni őket, hogy utazzanak fel Pestre *„a Bábaságrúl való tudományuk próbatételére"*. Számos pozitív intézkedése ellenére alapvetően a bizalmatlanság és alacsony együttműködési készség nehezítette Heidenreich János munkáját. Elrendelte, hogy az emberek naponta legalább kétszer szellőztessék a lakásaikat, ez erőteljesen kiváltotta az emberek haragját: *„ennek során ugyanis a húgyhólyagból, ill. olajba mártott papírból készült ablakok sorra beszakadtak"*. Talán az egyik legfontosabb és legnagyobb figyelmet érdemlő az a javaslata, hogy a pesti Orvosi Kar dolgozzon ki *„közönséges, népszerű recepteket"*

a leggyakoribb betegségek (himlő, skarlát, rüh, férgek) gyógyítására, és ismertetésüket valamint alkalmazásuk felügyeletét bízza a lelkipásztorokra. Számtalan konfliktusa ellenére nagyon sok jelentés bizonyítja, hogy Heidenreich kiváló orvosi munkát végzett a Jász Kerületben.

Az 1786-ban közreadott *Von den Apotheken* című írásában a gyógyszerészek munkájának fontosságával nagyon előremutatóan foglalkozott. Heidenreichnek, mint megyei főorvosnak hivatalból kötelessége volt a fennhatósága alá tartozó gyógyszertárak rendszeres ellenőrzése is. Valószínű, hogy ez irányú tényekedése során tapasztalt hiányosságok késztették őt arra, hogy Pesten kiadassa a már említett című könyvecskét. Azokban az időkben a falusi ember nem szívesen ment orvoshoz, inkább egyenesen a patikát kereste fel. Ezért volt fontos a javaslata, hogy a gyógyszerkiadást olyan gyógyszerész alkalmazottra kell bízni, aki nemcsak a gyógyszereket ismeri, de ért egy kicsit a terápiához is. Másik „Jázberin"-ben írt munkájának latin nyelvű címe egy gyógyfű jótékony hatásainak leírása. Már régóta van egyértelmű magyar neve ennek a gyógynövénynek, „szártalan csűdfű"-nek nevezik. Ezt a cikket egy magyar gyógyszerész barátjának, Müller Ferenc pesti patikusnak ajánlotta. Jászkun kerületi munkája után újra visszahívják Arad vármegyébe, és 1790-től haláláig újból a megye főorvosaként dolgozott. Arad vármegyébe való visszatérésekor a jászberényi születésű Rósa János Ferenc orvos helyét tölti be, akinek halálával megüresedett az ottani orvosi állás.

Haidenreich halálának pontos dátuma nem ismert. A megye monográfusa mindössze annyit közölt, hogy *„1807-ben elhunyván Haidenreich, 1807-től 1833-ig a főorvos Rósa József volt."*

FELHASZNÁLT IRODALOM:

Daday András: *Újabb kuriózumok az orvostudomány magyarországi történetéből, Budapest, 2005*

Duka Zólyomi Norbert: *A nagyszombati orvostudományi kar és történeti előzményei. In: Új Mindenes Gyűjtemény 4. Bratislava, 1985. 123-167.*

Duka Zólyomi Norbert: *A Nagyszombati Orvostudományi Kar hallgatói Comm. de Hist. Artis Med, 1966.40. 17-69.*

Kiss László: *Haidenrich János Lajos (1747-1807), a nagyszombati orvoskar méltatlanul elfeledett jeles végzettje*

Szathmáry László *(1880–1944): Régi magyar szeszes italok és szeszipari műszavak*

Metykó Béla helytörténeti kutató

Jászalsószentgyörgy várja vendégeit a XXI. Jász Világtalálkozóra 2015. július 18-19-én

Jászalsószentgyörgy történetének egyik legnagyobb rendezvényére készül. Tizenhat év után újra a községben kerül sor a jászok legnagyobb ünnepére a Jász Világtalálkozóra.

A Jászok Egyesületével karöltve megszervezett kulturális seregszemle programjának gazdagsága és sokszínűsége a garancia arra, hogy minden korosztály megtalálhassa a számára fontos eseményeket.

A világtalálkozó gondos házigazda módjára történő megrendezése nagyban erősíti az összetartozás érzését a jászokban bárhol is éljenek a világban. Reméljük, számos elszármazottat köszönthetünk a vendégek sorában.

A két napos program során – melyen a látogatók száma akár a több ezres létszámot is elérheti – bemutatásra kerül a Jászság kulturális öröksége, csodálatos történelmi hagyománya.

A szombati díszünnepség helyszínén a Vadas parkban, ahová a jász települések díszes felvonulása érkezik, kerül sor a Jászságért díj átadására, valamint a jászkapitány ünnepélyes beiktatási ceremóniájára. A díszünnepséget követően a jászsági települések művészeti csoportjai kapnak lehetőséget repertoárjuk bemutatására. Ekkor nyílik meg a „Hagyományos mesterségek utcája", amely új kezdeményezés a világtalálkozók történetében.

A jászsági kézművesek bemutatóval egybekötött kiállítása bizonyára sok érdeklődőt vonz majd. Ugyanez elmondható a Kaukázusban élő oszétek művészeinek kiállításáról és a jászsági művészek, iparművészeinek kiállításáról is.

Ez utóbbi bemutatók helyszínei a Községháza díszterme és a Faluház. A 16 évvel ezelőtti szentgyörgyi világtalálkozó szenzációja kétségkívül a harangszentelés volt.

A mostani találkozó leginkább emlékezetes fő látványossága minden bizonnyal az 1825-ben épült és nemrég felújított Erzsébet vízimalom lesz, ahol a gabonaőrlés folyamatának szemléltetését is láthatják az érdeklődők. A világtalálkozó másnapján, vasárnap is lesznek olyan kiemelkedő programok, amelyekre az átlagosnál több érdeklődő látogathat el.

Ilyenek lesznek a „Jász Ízek" főzőversenye, a „Jászsági Piac" megnyitója, a „Jász Virtus" vetélkedő és a Jászság Népi Együttes fellépése. Mindkét napot tarkítják a különböző látványos bemutatók: lovas huszárbemutató, íjász bemutató az ez évben létesült Fő úti Magyar udvar és Lovardában. Ellátogathatnak a vendégek a Somogyi út 43. szám alatti Tájházba is.

A gyerekek számára történelmi, ügyességi, népi játékokkal, bábelőadással, gólyalábas előadással, lovaglási lehetőséggel kedveskednek az előadók a szép természeti környezetben lévő Vadas parkban. Természetesen nem maradhat el a népművészeti kirakodóvásár,

a népi vidámpark és a gasztronómiai különlegességek kínálata sem. Mindkét estén koncertekkel vezethetik le a résztvevők az eseménydús napot. Szombaton Keresztes Ildikó koncertje forrósítja fel a levegőt. Vasárnap a helyi operettgála szentgyörgyi előadóinak tapsolhatunk. Végül a Balkán Fanatik és a Retro Zóna zenekar koncertje zárja a világtalálkozót.

Szeretnénk, ha kellemes tapasztalatokat gyűjtenének községünkről az ide érkező vendégek, és a jász összetartozás érzésének erősödéséhez, a jász hagyományok ápolásához sikeres és emlékezetes rendezvénnyel járulnánk hozzá.

Jászalsószentgyörgy szeretettel várja minden jász és nem jász vendégét. Ünnepeljünk együtt!

Lukácsi László
helytörténeti kutató

Sipos Orbán tündöklése és eltűnése 1. rész

Sipos Orbán helytörténeti emlékezete és nagyra becsültsége a mai napig tart, Jászberényben utca viseli a nevét, az általa alapított Jász Múzeum utcafronti falán emléktábla jelzi hajdani működését. Ennyiben viszont ki is merül a Sipos-recepció: a helyi történet iránt érdeklődőkön és intézményi lojalitásból (pl. múzeum) vagy kultúr-nyitottságból tevékenységét kutatókon kívül a városi társadalom szélesebb rétegei számára talán a neve is, de politikai, kulturális életútja biztosan ismeretlen. Szemben Apponyival, kinek nevét iskola viseli, akinek a mellszobrát teátrális aktussal avatták fel, s kultusza a rendszerváltoztatás után politikai kártya is lett, az átlag jászberényi nem is tudja, hogy a maga idejében Siposnak is volt az Apponyiéhoz mérhető kultusza, választói támogatottsága, értelmiségi és politikai holdudvara. Három cikluson át volt Jászberény város országgyűlési képviselője, majd 1875-ben váratlanul eltűnt a város közéletéből, s regionális szinten folytatta tovább a politizálást, majd mikor 1911-ben újra országgyűlési képviselő lett, már Szolnok várost képviselte.

Mi történt a törzsgyökeres jászberényi származású, a helyi gazdasági és kulturális életben alkotó újítóként működő politikussal, hogy tizennyolc éves jászberényi pályafutása 1875-ben váratlan véget ért. Tanulmányomban ezen kérdés körüljárására és lehetséges megválaszolására teszek kísérletet.

Életútja a kiegyezés előtt

1835-ben született Jászberényben, apai ágon ősi jászberényi család sarjaként. A gimnáziumot szülővárosában végezte, a bölcsész diplomát Egerben, a jogi oklevelet pedig Pesten szerezte. Azalatt, amíg 1859-től a jászberényi gimnáziumban fizika-matematika szakos tanárként dolgozott, bírói vizsgát tett, s 1860-ban már városi főjegyzőnek választották, 1861-ben Jászkun kerületi tiszteletbeli főjegyzőnek. Az ügyvédi vizsga letétele (1862) után Jászberényben lett magánügyvéd.

Politikai orientációja már fiatalkorában formálódni kezdett, amikor 14 évesen a szabadságharc katonája volt. A neoabszolutizmus ideje alatt politikailag háttérbe vonult, ám az 1865. évi választások alkalmával elnyerte a jászberényi választópolgárok bizalmát, így elkezdődött az kilenc éves periódus, ami alatt Sipos szülővárosát képviselte az országgyűlésben, s amely kilenc év Jászberény korábbi kiváltságai megőrzésére és visszaszerzése tett sikertelen kísérlet időszakának első fele volt.

Sipos a Teleki László körül szerveződő Határozati Párt, majd az abból létrejövő Balközép tagja volt a korszak legjelentősebb jászberényi politikusainak társaságában: Pethes József jászkapitány, közgyűlési és országgyűlési képviselő, Áray Károly közgyűlési tag és főbíró, Pintér Mihály közgyűlési tag, főbíró, majd polgármester.

Sipos Orbán

A helyi Balközép ellenzékisége – szemben a központi irányvonallal – nem volt közjogi típusú ellenzékiség, a kiegyezés politikai rendszerét a Balközép helyi reprezentánsai mind elfogadták, az alkotmányos rend üdvös helyreállításának tekintették. Politikájuk inkább Jászberény modernizációjára, polgárosítására, az új közigazgatási és közjogi viszonyokban való érvényesülésére, felzárkózására irányult.

„Akit szeretünk" – a Sipos-kultusz kezdete

A dualizmus kori választások első, a kiegyezést legitimálni hivatott állomása az 1869-es követválasztás volt. Az év január 28-án választották meg a Balközép szavazótáborból alakított „tizedek" Sipos Orbánt újbóli képviselőjelöltjüknek, akivel szemben Mizsei István Deák-párti (jobboldali) jelölt indult. A korszak politikai kultúrájáról árulkodó, hogy amikor Sipos Orbán a Városháza előtt elmondja kampányindító beszédét, a város főbírája, Pintér Mihály formálisan üdvözölte. Az erőviszonyokra jellemző, hogy amíg Sipos Orbán – olykor egymást követő napokon elmondott – beszédein több száz baloldali választó gyűlt össze, míg Mizseit mindössze nyolcvan híve követte az ilyen alkalmakra. A balközép tábor hangulatára erőteljesen a „miénk Jászberény"-attitűd volt jellemző, hiszen még az ellenjelölt gyűlésén is – nyilván az ő táboránál nagyobb számban – jelen voltak, és kivárták, amíg az ellentömeg szétoszlik, mire hangos ujjongásba kezdtek. Sipos Orbán egy alkalommal türelemre és visszafogottságra is intette a mellette, és Mizsei ellen tüntető tömeget, akik hazafelé menve – tehát az egész várost megörvendeztetve – énekelték kortesnótájukat:

„Éljen, akit mi szeretünk!
Sipos Orbán a követünk!!"

A választások napja március 20-ára esett Jászberényben (országos szinten március 9-től április 13-ig tartott a szavazás), és reggel fél 7-től este 7-ig folyt a voksolás a Városházán. A választás a következő menetrend szerint zajlott: reggel megérkeztek a két jelölt törzstámogatói, akik elfoglalták az előzetes egyeztetések során megállapított helyüket a Városháza előtt, majd Pintér Mihály főbíró, választási elnök felkérte a két tábort jelöltjük megnevezésére. A balpártiak közül Kiss László ajánlotta rögtönzött beszédében Sipos Orbánt, a Deák-pártiak nevében pedig Tarnay Károly Mizsei Istvánt. Ezt követően kezdődött meg a szavazás, amit hosszabb idő után a helyi jobboldali pártelnök zavart meg azzal, hogy bejelentette jelöltjük, Mizsei István lemondását, visszalépését. A baloldaliak úgy határoztak, hogy ennek ellenére is folytatják a szavazást – tehát nem élnek az egy jelölt esetén fennálló közfelkiáltással választás lehetőségével –, nehogy okot adjanak Mizseinek utólagos jogorvoslati kérelem benyújtására. Ezután a jobboldali delegáltak elhagyták a szavazás helyszínét.

Este 7 óra előtt bár biztosított volt Sipos Orbán elsöprő többsége, vagyis nem volt szükség a még nem szavazott baloldaliak voksaira, ezért dr. Oláh Gyula megkérte a szavazásra váró lelkes baloldaliakat, hogy mondjanak le szavazati jogukról, mert már késő van, és biztos, hogy nyert a jelöltjük. Ezektől az apró szépséghibáktól eltekintve a választás a következő egyértelmű eredményt hozta:

A 2150 főből 1647 fő szavazott (76,6%), ami valószínűleg némileg magasabb arány lett volna a napvégi szavazás-berekesztés nélkül: Sipos Orbán: 1637 fő (99,4%), Mizsei István: 10 fő (0,6%), ami azért nem értelmezhető, mert a szavazás egy adott pontjától Mizseire már nem lehetett szavazni. Bár az adatokból így is kitűnik Sipos egyértelmű felhatalmazása, és a helyi jobboldaliak értelmezhetetlen szervezetlensége és stratégia-nélkülisége, hiszen mi érdeke fűződik egy jelöltnek a szavazás napján való visszalépéshez? Visszalépni akkor szoktak, ha egy másik jelöltet akarnak győzelemhez segíteni egy harmadik jelölttel szemben (ez az eset itt nyilvánvalóan nem állt fenn), vagy ha eleve esélytelennek tartják magukat. De hogy erre az – egyébként valós – eleve esélytelenségre valaki a szavazás napján jöjjön rá, az óriási taktikaiérzék-nélküliségről árulkodik.

Az 1872-es választás – a Sipos-kultusz csúcsra-járatása

Az 1872. évi országgyűlési képviselőválasztásokat nyáron tartották, de a kampány már január végén megkezdődött. Az országgyűlési baloldali kör felhívást intézett a vidéki pártkezdeményekhez és baloldali hívekhez, hogy mielőbb alakítsák meg helyi pártszervezeteiket, és küldjenek egy-egy megbízottat az országos pártértekezletre. Sipos Orbán országgyűlési képviselő, a Jászkun kerületi balpárt központi elnöke az utak járhatatlanságára hivatkozva (február vége-március eleje volt) azt indítványozta, hogy a Jászkunság Balközép alapszervezeteinek csupán a megbízottjai gyűljenek küldöttválasztásra Jászberényben. Ezen a pártértekezleten is kitűnt a vidéki, partikuláris érdekű képviselők jogféltése és az országos irányvonalat nagyobbrészt meghatározó fővárosi küldöttek általános alkotmányos kritikája közötti érdekellentét. Ez itt még nem artikulálódott nyílt szembenállássá, viszont bizonyítja, hogy a Balközép későbbi mozgása nem volt előzménynélküli. A parlament mandátumának április 19-i lejártáig az ellenzéki obstrukciónak köszönhetően nem született meg az új választójogi törvény. A frakciópártok elmúlt hónapokban tapasztalt éles szembenállása a kortársakban egy igen agresszív és vérre menő, az eszközökben nem válogató kampány képét vetítette előre.

A helyi választási kampány is új fordulatszámra kapcsolt, hiszen ez év március 24-én jelent meg a Jászkun-Figyelő, a Deák-párt helyi lapjának első száma, amelynek személyeskedő cikkei a Jász-Kunságot, a Balközép helyi lapját is reakcióra késztették. Utóbbi észlelése szerint az ellenlap megjelenése óta tömeges az átigazolás a jobboldalról a baloldalra. Valószínűleg nem szolgálta a helyi jobboldal népfrontos nyitását a Figyelő azon névtelenül megjelent cikke, amelyben a virilis intézményét dicsérte, elismerve, hogy egyes képviselők választói akaratból nem kerülhettek volna be a kerületi közgyűlésbe, csak mint virilesek (ti. a 432 fős közgyűlés felét az automatikusan bekerülő legnagyobb adófizetők tették ki, és csak a másik fele volt választott képviselő). A lapot egyébként hamarosan otthagyta egyik elindítója, Visontay János gimnázium-igaztó is.

A kampány okszerű kezdete az országgyűlés április 19-ei feloszlása volt. Ezután érkeztek haza a képviselők saját körzetükbe, adtak számot hároméves munkájukról, s legtöbb esetben újraválasztott képviselőjelöltként vetették bele magukat a kampányba. Így történt ez Jászberényben is április 21-én, Sipos Orbán hazaértekor. Már a város határában fogadta őt Koór János, a Balközép helyi elnöke, s átadta neki az 1300 támogató által aláírt albumot. Ha ezt a gesztust egy képviselőjelölti ajánlásnak vesszük, akkor e szerint a korábbi választóinak a 79,4%-a ajánlotta őt, amely arányt napjaink képviselőjelöltjei is megirigyelhetnének. A néprajongásnak minden kelléke megvolt Sipos érkezésekor: *„balpárti honleányok”* adtak át neki koszorút, melyet *„ezüst csengésű szavak”* követtek. Este a Jász-Kunság szerkesztőségéből fáklyás menet indult a képviselő házához, ahol *„a választók érzelmeit Dr. Oláh Gyula tolmácsolá lelkes szavakban”*, és minden ilyen szívből jövő köszöntést Sipos Orbán *„eszmedús”* és *„roppant hatást szült beszéde”* követte. Sipos Orbán május 9-ei követjelentése is egy teátrális népszeretet-aktusba torkollott, amikor a képviselő az újbóli jelöltségtől való visszalépési szándékát a lelkes hívek egyszerűen nem fogadták el, a képviselő pedig meghajolt választói akarata előtt.

A pártpolitikai csatározások színterévé vált ezúttal a kerületi közgyűlés is, amely a képviselőválasztást vezető kerületi központi bizottságról volt hivatott dönteni. A gyűlést frakcióülések és frakcióegyeztetések előzték meg, melyek nem hoztak előzetes sikert. A baloldal 40 főben határozta volna meg bizottság létszámát, amelyből 34 fő (85%) baloldali, 6 fő (15%) pedig jobboldali lett volna. A közgyűlés végül 104:62 (62:38%) arányban ezt a javaslatot fogadta el, ám az ülés nem volt mentes az aktuálpolitizálástól. Szapáry István főkapitány elmarasztalta a baloldalt az obstruktív parlamenti viselkedéséért, a baloldaliak pedig kikérték maguknak, hogy a főkapitány kortesbeszédet mondjon a jobboldal mellett a közgyűlésen. Papp Mór Deák-párti közgyűlési tag saját képviselői ambícióival magyarázta a kerületi választási székhelyek megváltoztatását. A jászberényi közgyűlés egyébként még azt a gesztust sem tette meg, mint a megyei, hiszen a 30 fős városi központi bizottság összes tagja baloldali lett.

A választási regisztráció május 25-e és június 7-e között zajlott, ezalatt 1911 fő (239 fővel kevesebb, mint három éve) vetette föl magát a névjegyzékbe. Elnézve a képviselőjelöltek listáját, látszik, hogy a Balközép-képviselőik újrázásában bízott, hiszen a hétből csak két helyen változtattak a személyen: a jákóhalmi körzetben Pethes József helyett Oláh Gyula, Fülöpszálláson Ács Károly helyett Balogh Imre újonnan megválasztott alkapitány indult. Jobboldali jelölteknek egy ideig hírehamva nem volt, egyedül a jákóhalmi körzetben szervezkedett baloldali vetélytársával egy időben Bartal György, egy másik kerület korábbi országgyűlési képviselője. Egyes kerületekben a Balközép egyezkedett a Szélsőballal, máshol a jobboldal a Szélsőballal – ez is mutatja azt feladványt és polémiát, amit az egyéni jellegű, tehát a vesztes félnek 100%-os szavazatveszteséggel járó választási rendszer okoz – a napjainkban is sokat hangoztatott összefogás-kényszer és az ebből kimaradni kívánók erkölcsi zsarolása. Míg a baloldal zömében helybéli jelöltekkel (több is jászberényi származású) próbálkozott,

(folytatás a 6. oldalon)

(folytatás az 5. oldalról)
addig a jobboldal – helyi pártsejtjei gyengeségéről tanúbizonyságot adva – országosan ideirányított személyeket igyekezett indítani. Jászberényben Török Jánost indította a jobboldal, akit a Bach-rendszerben és a provizórium alatt vitt „magyarellenes" tevékenységével vádolt a baloldali sajtó; a rendkívül személyeskedő cikk szerint Török a választáson *„szörnyet hal"*, és azért egy kocsma fölé tűzette ki a zászlaját, *„mert így a követválasztás napján nem nagy megerőltetésbe kerül >>meghótt<< jelöltjének eltakaríttatása, amennyiben a zászló alatti boltban koporsóraktár van."*

Sokak szerint az 1872. évi választás volt a nagy megvesztegetések kezdete. Ezt a történészi álláspontot látszik igazolni, hogy helyi sajtótermékek az előző választási kampánynál nagyobb mértékben vádolják az ellenfelet választási csalással: etetéssel, itatással stb. Élénk sajtóvita bontakozott ki a balközép Jász-Kunság és a Deák-párti Jászkun-Figyelő között, amely cikkváltások érdemi kritikákat nem tartalmaztak, személyeskedést viszont annál inkább. Ebben a kampányban történt Jászberény azon szomorú eseménye is, amikor a két ellentábor a nyílt utcán összeverekedett, mely tömeget csak a helyi karhatalom tudta szétoszlatni. A pártok hetilapjai természetesen gyökeresen ellentétes interpretációját adták az eseményeknek.

Az országosan június 12-e és július 9-e között lebonyolított választásokat Jászberényben június 23-án tartották. A voksolás szokatlanul korán, hajnali 4 órakor kezdődött, ám a baloldali tizedek már hajnali fél 3 óta gyülekeztek, és mindkét tábor képviselői (a baloldaliak tömegben, a jobboldalból két fő) 4 óra előtt néhány perccel megérkeztek a városháza elé. A négy órai harangszó után következett a már megszokott procedúra: a főbíró felszólította a pártokat jelöltjeik megnevezésére. A Balközép nevében Koór János ajánlotta Sipos Orbán. A Deák-párt az előző választáshoz hasonlóan megint elkövetett egy óriási bakit: a jelöléshez 10 ember ajánlása szükséges, míg a jobboldaltól csak két fő volt jelen. Erre a körülményre a baloldaliak hívták fel a főbíró és az ő figyelmüket. Így egyikük elszaladt összegyűjteni másik nyolc embert, amit a baloldaliak – talán morális tartásukból, talán győzelmük biztos tudatában – türelmesen kivártak. Így hajnali fél 5-től már Török Jánosra is lehetett szavazni. Délután 1-re gyakorlatilag elfogytak a jobboldali szavazók, ezért a három évvel korábbi eszközhöz nyúlva, a baloldali vezetők berekeszttették a szavazást, melynek végeredménye a következő lett: 1911 vagy 1863 főből 1316 szavazott (68,86% vagy 70,84%): Sipos Orbán: 999 fő (75,91%), Török János: 317 fő (24,09%).

Sipos Orbán tehát a csúcson volt. Mögötte állt szinte a teljes politikai elit, a választók elsöprő többséggel választották újra képviselővé. Senki sem gondolta volna, hogy három év múlva már nem mondhatják ki szeretett képviselőjük nevét érvényes szavazatként a választási bizottság előtt.

Cseh Dániel történész
folytatjuk

Dalok a Senki szigetéről

Adakale a mi Margitszigetünk mása az Al-Dunán, Orsovával szemben, négy kilométerre a Vaskaputól. Pontosabban csak volt, mert egy közös román-jugoszláv vízi erőműnek köszönhetően 1972-ben végleg elnyelték a Duna hullámai. Lakosságát kitelepítették, néhány épületének töredéke a Turnu-Severintől délre fekvő Simion szigetre került. A számunkra nem csak neve miatt – Adakale török jelentése Szigetvár – fontos földdarab emlékét ma jórészt csak az irodalom őrzi. Az egykor az Oszmán Birodalomhoz, majd 1918-ig a Monarchiához tartozó szigeten játszódik Jókai Arany emberének néhány megejtően szép jelenete, aminek megírását az író több itteni látogatása előzte meg. Szintén irodalmi emlék, – Adakale körülbelül ötszáz főnyi egykori lakosságának hagyatéka – a Karcagon a szolnoki Mark Egyesület kiadásában most megjelent kötet is, amely Bartha Júlia turkológus szerkesztésében a hetven éve elhunyt Kúnos Ignác ottani népdalgyűjtését adja közre. Kúnos Ignác, korának európai hírű turkológusa 1890-ben gyűjtött népdalokat és népmeséket Adakale szigetén, amelyek egy része a múlt század elején jelent meg németül és magyarul. Később, 1959-ben a karcagi Németh Gyula turkológus is járt a szigeten, de akkor már igen kevés anyagot tudott feljegyezni.

Az utolsó, 1964-69-es adakálei kutatások R. Nikola kolozsvári tudós nevéhez fűződnek, utána a sziget menthetetlenül elmerült a Duna hullámaiban. A mostani könyv alapja Kunos Ignác 1906-os magyar nyelvű kiadásában foglalt nyers, tulajdonképpen prózai fordítás, melyet Kakuk Zsuzsa akadémiai doktor, turkológus szedett eredeti formában versbe. Bartha Júlia a mostani, általa gondozott kiadásban történeti bevezetőjét követően tematikus rendben, rövid verstani ismertetővel közli a nyolcvanegy adakálei népdalt. A többek között Buda elestéről szóló múltidéző énekeket a szigetről szóló, majd szerelmes dalok követik, s utóbbiakban különösen feltárul előttünk a török nyelv magyarul is élvezhető páratlan színgazdagsága, amire egyetlen példaként álljon itt néhány a szeretett nő megszólításai, jelzői közül: *rózsaszálam…holdfényem….hajnalicsillagom… angyalarcú…gyöngyajkú…hókeblű… nád-derekú…ciprustermetű.*

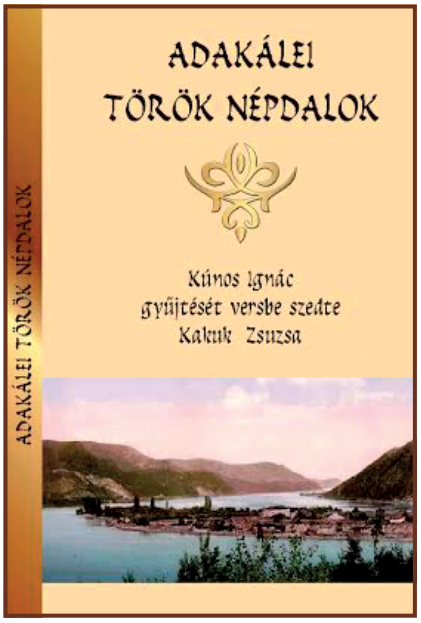

Mind ismerősen cseng a magyar fülnek, már csak ezért is, mert a török népdalok, miként a magyarok is szótagszámláló versek, a dalok ritmusa a szótagok számán alapszik. A kézbe illő, korabeli adakálei fotókat is bemutató 110 oldalas szép kötetet a mai, a török kultúrától elődeinkhez képest már távolabb álló olvasó számára Bartha Júlia által összeállított néhány oldalas török magyar kislexikon zárja.

Adakálei török népdalok, Kúnos Ignác gyűjtését versbe szedte Kakuk Zuzsa, Karcag, 2015. ára 2000 Ft.

Szathmáry István újságíró

A fülöpszállási céhekről

A Kiskunság céhes ipartörténetéről viszonylag kevés tanulmány számol be, így ez a téma a feltáratlan területek közé sorolható. Ezért nagy jelentőségű a **fülöpszállási takácsok, szabók és cserzővargák részére** 1817-ben, első Ferenc által küldött **céh kiváltságlevél**, mely gyűjteményemben, Felső-Kiskunsági Emlékek Házában található.

Fülöpszálláson természetesen, mint minden lakott településen, mindig is voltak kézművesek, iparosok, de szervezeti formában csak a 18-19. században, a céhek kialakulásakor kezdtek dolgozni. Az 1848 előtti Jászkunság az ország legkevésbé iparosított területei közé tartozott. A mesterek a helyi mezőgazdaság által termelt nyersanyagokat használták fel, általában csak a helyi igényeket elégítvén ki. Kevés volt az iparos ember, jó, ha minden száz lakos közül egy vállalt kézművességet.

A török világ pusztításai, a Rákóczi szabadságharc viszontagságai után a 18. század elején az életképes községek, városok jelentős létszámnövekedésen mentek át. A megszaporodott mennyiségi és minőségi igények, az iparosok egymással szembeni rivalizálása, mely nem mellőzte az összezördüléseket sem, megkövetelte a szervezett iparosság kialakulását. A kancellária is felismert a céhrendszerben rejtőző előnyöket, és abból adódó anyagi haszonszerzés lehetőségét.

A céhszabadalom megszerzéséért először a helybéli tanácshoz kellett fordulni, ahonnan a Jász-Kun Kerület főkapitányához továbbították, ha támogatták a kérvényt. Innen a helytartó tanácshoz került elbírálás végett, onnan továbbították a királyhoz. Az uralkodó az engedély kiadásával egy időben értesítette a kancellária Taksáló és Kiadó Hivatalát, aki azonnal taksa (adó) kifizetésére kötelezte a kérvényező mestert. Jó vastagon fogott a taksálók ceruzája, nagy terheket akasztván a céhek nyakába. E teher elrendelője 1761-ben Mária Terézia kegyes királynőnk volt.

Ez évben elrendelte a korábbi céhlevelek bevonását. Egységes szövegű új szabályzatot bocsájtott ki, így a céhek állami ellenőrzés alá kerültek. A Kiskunságban 22 céh működött, Fülöpszálláson kettő szabadalom levélről tudunk. A magyarországi viszonyokhoz képest a hármas kerület iparosai előnyösebb, kiváltságosabb helyzetben voltak a redempció hatására. Vámkedvezményt élveztek, részesedtek a közös földek hasznából, személyes szabadságuk is jelentősebb volt. A mesterek osztályhelyzete valahol középúton, a jobbágy és a redemptus polgár között helyezkedett el. Országos vásárokon, heti piacokon árulhattak, de a házalás tiltott volt. Az árak meghatározásába eleinte beleszólási joga volt a Jász–Kun Kerületnek, 1827-től liberalizálódott a helyzet és a megrendelővel való előzetes megállapodás jöhetett divatba. A rend ellenőrzése céljából időnként a céhmester egy elöljáróval végigjárta a mestereket, tapasztalataikat jegyzőkönyvbe vezették. A jegyzőkönyvet, egyéb iratokat, pecséteket a céhládában kellett tartani, melyet a céhmester otthonában őrzött. Szerencsére megmaradt a takács céhünk pecsétnyomója. Ennek körirata:

„PRIV. K. K. FÜLÖPSZÁLLÁSI TAKÁTS CZÉH PETSETYE 1820”

A pecsét belsejében három címer látható: az osztrák, a magyar címer és a takács mesterséget szimbolizáló szerszámok képe.

A szabályzat előírásait be nem tartóit keményen megbüntették. Előírás volt pl., hogy egyes vidéken milyen díszítéssel ellátott cifraszűrt lehet csak árusítani. (1853. évi határozat)

„… ezen vásárokon pedig mint Kecskemét, Nagykörös, Félegyház, Izsák, Szabadszállás, Fülöpszállás, és Kun-Szent-Miklós nem fogunk semmi szín alatt más cifrázott munkát árulni, csak csupán a vállában egyenes csipke, minden apró csipke és rózsa nélkül, az elejit osztóval bé nem szegve, az oldala minden csipke és czifraság nélkül, a gallérja pedig minden csipke nélkül símánbészegve, az ujja hajtóka vagy más czifrasággal ellátva sem szabad a megnevezett vásárokon árulni…”

1855-ben és 57-ben több mestert megbüntettek, mert a megrendelők határozott kérésére mégis cifrázott ruhát árultak. De ezen szigorú rendeletet a nép követelésére meg kellett szüntetni.

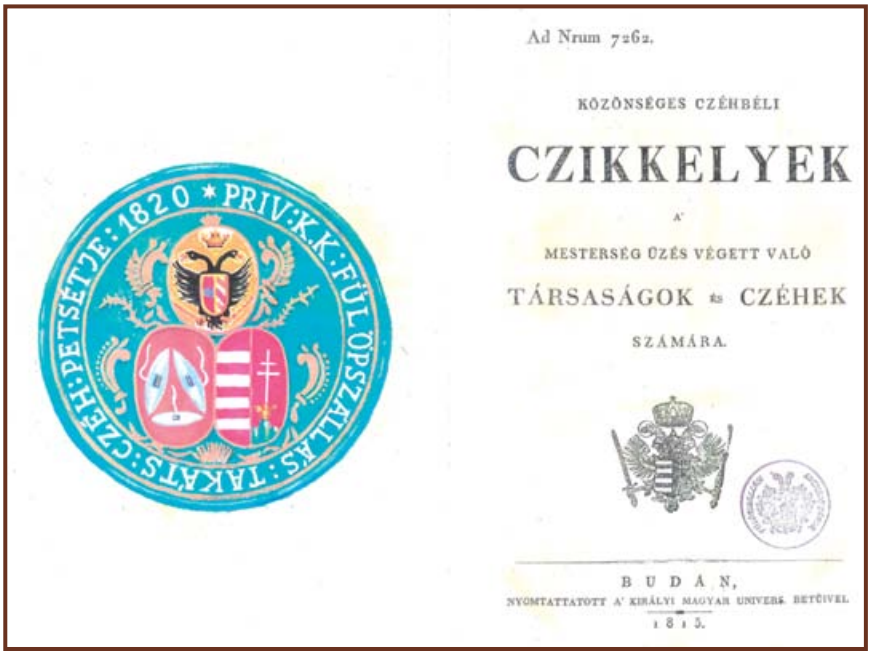

Az 1813. évi királyi céhrendelet megsemmisítette a Mária Terézia óta fennálló szabályokat és újat bocsátott ki.

„Közönséges czéhbeli CZIKKELYEK a mesterség üzés végett való TÁRSASÁGOK és CZÉHEK számára” címmel, mely 55 cikkelyből állott. Ezen okiratot, melyet a kancellária egy császári manifesztummal kiegészítve küldött a fülöpszállási céheknek, a helytörténeti gyűjteményemben őrzöm. Csiklandozza tollam a gondolat, hogy közöljem mind az 55 cikkelyt, mert igen érdekes dokumentum, mai szemmel olvasva pedig felettébb mulatságos is.

A szabályzat leírásától most eltekintek, ellenben az 1817. február 21-én a

(folytatás a 8. oldalon)

(folytatás a 7. oldalról)
Fülöpszállás területén élő takácsok, szabók és cserzővargák részére küldött szabadalomlevél szövegét ezennel közlöm:

„Mi első Ferenc Isten különös kegyelméből Ausztria császára, Jeruzsálem, Magyarország, Bajorország, Dalmácia, Horvátország, Szlavónia, Galicia és Lodoméria apostoli királya, Ausztria főfejedelme, Salzburg, Würtenberg és Franciaország főfejedelme, Lotharingia, Salzburg, Würtenberg és Franciaország fejedelme, Krakkó főhercege, Erdély fejedelme, Stíria, Karinthia, Karniola, Alső. és Felső-Szilézia hercege Bertoldsgaden és Mergenthemium fejedelme, a Habsburg-hát feje stb.

Figyelmébe ajánljuk mindazoknak, akiket illet, a Jelenlevőknek egybehangzó határozatunkat: hogy a mi Hűséges mestereink, úgy mint: takácsok, szabók, cserzővargák, akik egyesültek a Kis-Kunságban lévő FÜLÖP-SZÁLLÁS területén és környékén: szabadalmi jogot élvezzenek, mindazok, akik ott laknak vagy tartózkodnak.

Ide, Mihozzánk az említett Kézműves Céhek, hogy egyesülésükben még nagyobb rend tartassék, beküldték magyar nyelven szerkesztett szabályzatukat aláírásukkal megerősítve, és kellő tisztelettel kérték Fenségünket, hogy mi az említett szabályzatot, vagyis az abban foglaltakat helyesnek, érvényesnek és törvényesnek fogadjuk el, és a Kiváltságlevelet tekintélyünknél fogva hagyjuk jóvá, Császári és Királyi pecsétünkkel hitelesítsük, és az említett Mestereknek, valamint mindenkori Utódaiknak jogait erősítsük meg.

A kiváltságok tehát a következők lesznek: Mi, következésképp, a már említett derék Mestereknek, vagyis a takácsok, szabók és cserzővargák mindegyikének, akik egy csoportot szerveztek a fentebb említett FÜLÖP – SZÁLLÁS területén és környékén a Kis-Kunságban, – kérésüket meghallgatva kegyesen, amelyet Fenségünkhöz intéztek, Jelen Levelükkel Különös Kiváltságot biztosítunk, hogy így tökéletes egységet alkossanak.

Mindazokat a jogokat és kiváltságokat, amelyek megilletik a Céheket, mindet és külön-külön is biztosítjuk, jogosnak és hitelesnek elismerjük, és Császári és Királyi pecsétünkkel megerősítjük, jóváhagyjuk és hitelesítjük (egyéb jogok megtartásával) Mi, továbbá fenntartjuk a jogunkat magunknak a fentebb említett Kiváltságok részbeni vagy egészbeni megváltoztatását, módosítását vagy megszüntetését illetően, s ezt titkos pecsétünkkel, melyt mint Magyarország Apostoli Királya használunk, az általános szokás szerint, levelünkön hitelesítjük.

Dátum: a mi kedves rokonunk és belső barátunk, legkegyelmesebb Herceg, Koháry Ferenc Csábrághy és Szitynai Fejedelem, Murány örökös hercege, Hont vármegye Főispánja és Örökös Háznagya, Kamarása és Jelenlegi Legtitkosabb Benső Tanácsosunk aláírásával, valamint Királyi Udvarmestereink, Magyar Udvari Kancelláraink jelenlétében, Császári Városunkban, Bécsben, Ausztriában.

Az Urnak 1817-ik Esztendejében, Február 21-én.

Uralkodásunknak Magyarországon, Bajorországban stb. 25.ik Esztendejében

Franciscuspmus (I. Ferenc, sk.)
Koháry Ferenc sk. Fejedelem
(Nádasdy Ferenc, sk. Kamarás)

Ezen kiváltságlevelet követte 1823-ban a csizmadia céhünknek küldött második céhengedély.

Magyarországon a céhrendszer hivatalosan 1872-ben szűnt meg. Ekkor ipartársulatokká alakultak át. A céh vagyonát a társulatra testálták, hiszen a mesterek ugyanazok maradtak, akik eddig voltak.

Fülöpszállási Székely Gábor
helytörténeti kutató, magángyűjtő

EMLÉKEINK SUBLÓTJÁBÓL
Koháry úr kalandjai Mihá'telken

Koháry úr jeles személyisége volt Jákóhalmának. A Koháry nevet nagy személyiségek viselték, még a legutóbbi bolgár cár is, kinek magyar vér folyt az ereiben. A jákóhalmi Koháry úr termetre is mélynövésű volt, ahogy Hofi mondta: *„Odébb tolta a hokedlit, hogy kilásson mögüle,"* azok a frányа jákóhalmiak meg nem átallották Kucorának becézni! A neje őnagysága pedig a falu legszebb asszonya volt – szerinte, akkora tokmánnyal megáldva, hogy Főbátyákám – az akkori cukrász – nem adta volna tele tíz forintért fagylalttal. Pedig akkoriban még ötven filléres fagylalt is volt!

Ez a dalia a pártház gondnoka volt – ott is lakott szépséges, nagy nózijú párjával, s mivel az ötvenes évek végén még nem volt több tévé a községben, nagy forgalmat bonyolítottak le minden este. Akkoriban még a tévé közönségszervező hatással bírt.

Koháry úrnak volt még egy jellegzetes tulajdonsága: Háry János, ha ismerte volna – bebújt volna az egérlyukba szégyenében, hogy nem tud akkorát hazudni, mint a falu e jeles ősöket maga mögött tudó személyisége. Koháry úr egyébként szavatartó ember volt: amikor még csak a három artézi kút szolgálta a falut – fogadásból kiment vízért meztelen.

Az artézi kútnál népes asszonysereg verődött össze, s gyöngéd noszogatással próbálta rávenni Lajos bátyót, hogy *„menjen előre vín disznó!"* Ám ő – ismerve az etikettet, figyelmeztetőn emelintette meg mutatóujját: *„Csak majd ha sorra kerülök!"* Később aztán a csendőrök is elemezték mélyre hatóan a lovagias viselkedés eme formáját.

Koháry úrnak azonban kedvenc területe Jásztelek – ahogy ő hagyományosan nevezte: Mihá'telek – volt. Oda gyakran átjárt és szívesen elmesélte, hogy hogyan tartotta kordában az ottani legényeket: *„Bementem a mihá'telki nagykorcsmába, nem vót még ott senki. Felakasztottam a fogasra a vasgörbét, meg a mákosgrenadír kalapot, oszt kimentem pössenteni.*

Közben megjöttek az ottani legínyek, megláttá a fogast, aztán usgyi! Itt van Koháry úr, meneküljünk, amíg nem késő!"

De Koháry úr máskor is a frászt hozta a szomszéd falura. Történt pedig, hogy átmenvén oda, tudomást szerzett a szándékáról a jásztelki elöljáróság a pappal, bíróval együtt s már kint várták a faluvégi keresztnél: *„Drága jó Koháry úr, kíméljen meg bennünket, ne csináljon a faluban galibát!"*

Volt ennek valóságos alapja is: a jásztelki elöljáróság éppen megszemlélte azt a régi keresztet, amelyik az akkori faluvégen állt Jákóhalma felé – ma is megvan, de már benőtte a falu. És Koháry úr – ha már éppen akkor tévedt arra, – kanyarintott hozzá egy kis történetet.

S persze, ha Koháry úr még többet hazudott volna, az én mesém is tovább tartott volna!

Durbints ságor

JÁSZ-KUN KÖZÉLETI ARCKÉPEK
Arcképvázlat dr. Dobos Lászlóról – Mitől jász egy jász?

Dr. Dobos Lászlót, a Jászok Egyesülete ügyvivőjét és egyben mindenesét közel 20 éve ismerem – véltem én elég meggondolatlanul. Egy hosszabb beszélgetés kellett hozzá, hogy tudatosuljon bennem, egyáltalán nem ismerem, s van olyan érzésem, még sok-sok beszélgetés kellene hozzá, hogy igazából megismerjem.

A köztünk lévő több évtizedes munkakapcsolat során számtalan jó tulajdonságát felfedezhettem. Csodáltam elkötelezettségét a jászok iránt, a Jászságból elszármazottak és az otthon élők érdekében végzett tevékenységét, ötletességét is, de valamire soha nem kaptam választ, vagyis arra, miért, hogyan jutott erre a döntésre, hogy összefogjon egymást nem ismerő, egymással semmilyen kapcsolatban nem lévő személyeket egy olyan korban, amikor láthatóan mindenütt az individualizmus, az önzés uralkodik, és a közösségi érzés nem annyira fogja meg az embert. Neki sikerült. De miért? És főleg hogyan? Milyen indulatok és indítékok mozogtak a mélyben, ami felhozta ezt az ötletet? Meg voltam arról győződve, hogy egy Jászságban felnőtt, nagyvárosba szakadt ember nosztalgiájáról van szó, semmi másról. Aztán kiderült, a dolog nem ilyen egyszerű.

Dobos László Budapesten született, korábban a szülők hozták meg a döntést Jászágó elhagyására, s ez a távozás az erőszakos téeszesítéssel függött össze. Az apa – szakítva a földdel, a földműveléssel – az iparban keresett és talált munkát. Törökbálinton laktak, az apa nővére közelébe költöztek, s a sváb faluban, de mégis a nagyváros közelében átalakult az életük. Az apát behívták katonának, jó messzire került, Tito, a „láncos kutya" fenyegetése nem tette lehetővé a gyakori eltávozást. A szolgálat után ismét a munka következett. Pontosan úgy, ahogy jász őseitől megszokta, iparkodva, előrehaladva, néha fogat összeszorítva, gyűjtögetve, albérletből önálló kicsi, majd nagyobb házba költözve. Az akarás a feljebb jutáshoz éppen megfelelt a kor mozgalmainak, ő is sztahanovista lett, 320%-ra teljesített, egy konok jász ennél alább nem adhatja. Volt olyan, hogy egy hétig haza sem ment, bent aludt a gyárban, hogy még az utazási időt is megspórolja, s még nagyobb legyen a teljesítménye. Kiütközött a jász paraszt évszázados túlélési taktikája, a kitartás és határozott erő, az, hogy őt nem lehet megalázni, legyőzni, neki kell felülkerekednie a kellemetlen vagy káros körülményeken, vagy legalábbis megtalálni azokat a fogódzókat, amik a nem kívánt hatásokat kisebbítik, meggyöngítik vagy megsemmisítik.

Dr. Dobos László

Ez hatalmas küzdelem volt egy fiatal család számára, hiszen közben létszámban is gyarapodtak, 1952-ben megszületett László, majd két év múlva a húga, Mária is. Közben a „faluszéli" kis házból a község szívébe, egy nagy, saját tulajdonú házba a költöztek 1959. december 1-jén. Végre révbe értek, minden megvolt, ami az akkori álma lehetett a családfőnek, nagy ház, gyerekek, még egy Pannónia motor is.

Természetesen a jász identitás megtalálása nem Törökbálinton történt, hanem a gyökereknél, a Jászságban, a nagyszülők kezei alatt. Bár az apa sok-sok tulajdonsága eredeztethető a jász ősöktől, az igazi hatás mégis a nagyszülőktől és a nagyszülőknél érte Lászlót vagy Lacókát, ahogy akkoriban nevezték. Amíg iskolás nem lett, minden nyarat, szabadidőt Jászágón töltött, ahogy ő ma mondja, Ágón lett emberré, az anyai nagyszülőknél. Az anyai nagyapa volt a példakép, aki kertészkedéssel, dinnye-és uborkatermesztéssel foglalkozott, és garanciát is vállalt a dinnyéire azzal, hogy még fél növésben belebillogozta a dinnyékbe egy klisével a kezdőbetűit, azok a dinnyével együtt nőttek, hangsúlyosodtak, ezzel is vállalva azt, hogy ő felelős a minőségért. Ha a vevők meglátták az M. I. jelet, biztosak lehettek abban, hogy jó dinnyét vettek. Ez is a jász paraszt büszkesége és tisztessége volt, amit közvetlen közelről láthatott, tapasztalhatott meg a kisfiú. Az első hatások erősek és életre szólóak lettek, ezek a mai napig vezérelvként irányítják a tetteit. Maga is vallja: *„Amivé lettem, azt Ágón kaptam meg"*.

Ugyancsak a családból hozta a múlt iránti tiszteletet, a hagyományok őrzését, a helyi népmondák, hiedelmek beépülését a közösségi tudatba, aminek az ott nevelkedése révén ő is részese lett. A nagyapja mesélt neki saját korai árvaságáról, arról, hogy az ő szülei, László dédszülei odavettek magukhoz egy volt '48-as honvédet, aki aztán a történeteit mesélte az akkori gyerekeknek, s megöregedve most már ő adta tovább az adomákat, hiteles vagy költött történeteket az utókornak, átölelve így több generációt, de olyan hitelesen, hogy a mese is valóságos történetnek, megtörtént eseménynek tűnt. Így szinte első kézből hallhatta a gyermek Lacóka a hősi cselekedeteket, a népi folklór átszőtte meséket, amiknek egy része nyilván személyes volt, de a másik mindenképpen jász. Ezeket erősítgették a nagymamája történetei az „egyszeri" emberről, ami mindig mulatságos volt, és valami tanulsággal végződött, amik aztán szólásként lerövidülve bekerültek a családi szóhasználatba is, most már László gyermekeinek szótárában is ott vannak. Nagyjából 150 év történelem….. Ez óriási erő és tartalék.

És a Barócsi Jóska dédapa, aki huszár volt, és bagót rágott, máig érzi a meglehetősen büdös bagós puszit, amit az arcára kapott – egy kis borostás szurkálással egyetemben. Ez is a hagyomány volt. Az állatok, főleg a lószeretet, a huszárok rátartisága, büszkesége.

(folytatás a 10. oldalon)

(folytatás a 9. oldalról)

Egy budapestinek természetes közeg a villamos, a busz, neki a lovas kocsi is az volt, meg a vert falú ház az egykor nyitott tűzhellyel, a kemencével, aminek a melege semmihez sem hasonlítható, mint ahogy a frissen kisült cipó, kenyér illata is örökre beleívódik az emberbe. Soha nem felejti, hogyan várta korán reggel, hogy együtt vessék be a kenyeret a kemencébe, hogy együtt várják, míg az megsül, közben a nagymama tette a dolgát, ő pedig a meleg sutban hallgatta a mesét a Csörsz árkáról és egyéb helyi történetek főszereplőiről, Viktuska néniről és a többiekről.

Ugyanilyen elevenen él emlékezetében az, amikor a régi homokbányában, egy-két kalendárium és egy szocialista kötelező irodalmi műremek, amit sztahanovista édesapja kapott jutalmul. Itt megtalálta édesanyja régi tankönyveit, felfedezte magának Adyt, Reményik Sándort (költő, a két világháború közötti erdélyi magyar líra kiemelkedő alakja), s azt, hogy egykor létezett egy másik Magyarország, mert ő megismerhette, ha csak elméletben is a Kárpátoktól az Adriáig az akkori „világmindenséget".

Így, megokosodva, az iskolában nem egyszer kérdezett olyant, amit a hivatalos tankönyvekből nem tudhatott, de nem is kapott rá elfogadható választ. Magának kellett azokat megszereznie, de erre csak jóval később kerülhetett sor, amikor már utazgathatott. Az édesanyja könyvei kinyitották előtte a világot, ma is szereti és gyűjti a régi könyveket, bár nincs elég ideje azokat lapozgatni.

Jászságtörténeti vetélkedő zsűrijében Jászfényszarun, 1995-ben, Dobák Miklós, Pethő László, Dobos László, Bathó Edit, Muhoray György. Fotó: Tóth Tibor

ban – amiből mára már semmi nem maradt, de akkor a gyerekek kincsesbányája volt – a cimborák lúdvérccel és (már bocsánat, de a folklór már csak ilyen) a rézf…ú bagollyal ijesztgették, meglehetősen hatásosan, s aztán jót szórakoztak a pesti gyerek ijedelmén. De ez is kellett a „szocializációjához".

A nyári ágói tartózkodások a nevelődésének fontos színterei voltak, néha, ha nagyon elszaladt vele a ló, akkor az apa megjelent a motorjával, lekevert egy-két nevelési célzatú pofont, amit nem is nagyon bánt a gyermek László, de annál inkább komolyan vette, ha büntetésként az apa azzal fenyegette, hogy azonnal visszaviszi Törökbálintra. Ez túl nagy árnak tűnt.

Aztán eljött a hatéves kor, vele együtt az iskola, s ekkor megritkultak az ágói szép napok, kizárólag a nyári szünetre korlátozódtak.

A második nagy hatás az volt, amikor édesanyja régi ládikáját egy alkalommal kinyitotta, s amiket ott talált, azok valódi kincsek voltak a számára. Odahaza nem volt sok könyv a lakásban.

Sokat tanult volt osztályfőnökétől, aki nem neveltetése, inkább alkata miatt volt katonás, fegyelmezett, s mint később kiderült, 1956-os múltja is hozzájárulhatott ehhez, hiszen nem volt tanácsos ezzel abban az időben nagyon feltűnni. Tőle a visszafogottságot, az elvhűséget, a következetességet, az udvariasságot tanulta. Ő volt az, aki mindenképpen szerette volna, ha gimnáziumban tanul tovább az értelmes, okos diák, az apát ennek érdekében többször fel is kereste, de a családfői verdikt az volt, hogy „vasesztergályos". Néhány nappal később a válasz még mindig ugyanez, de végül abba beleegyezett, hogy gimnázium helyett technikum legyen a továbbtanulás helye, mert az mégiscsak ad egy szakmát, ha nem is vasesztergályosit.

Közben még mindig járt „haza" vagyis Ágóra „otthonról" vagyis Törökbálintról. Amikor Dobos nagymama meghalt, akkor lett éppen nagykorú, 18 éves, és az első állásvállalása is erre az időre esett.

Eljött az az idő, amikor már nemcsak könyvek oldalain, térképek lapjain vette birtokba a Kárpát-hazát, hanem valóságosan is, az első kereseményeiből is mindig tett félre valamennyit (ld. jászok gyűjtögető, jövőre is gondoló életelve – mások ugyan zsugoriságnak, kuporgatásnak mondják). Az első országhatáron túli útja a hazai tájak megismerése után a kincses Erdély felé vezetett, amit már olvasmányokból olyan jól ismert, s most módszeresen bejárta a legtöbb táját, mindig hozva valamit haza az ottani emberek bölcsességéből, tisztaságából, emberségéből. A hagyományőrzés, az identitás, a gyökerek fontosságának érzése ott tovább erősödött benne.

S innen a távolabbi világ megismerése következett. Svédország, ahol egy emigráns magyar szobafestő óriási adatanyagát rendszerezte hónapokon át, közben szívta magába az ismereteket. Majd túrázott Nyugat-Európában, de a Jászság, s benne Jászágó mindig megmaradt azilumnak, menedéknek. A feltöltődés helyének. Így rétegződött egymásra a kis- és nagyvilág, Jászágó, Budapest, Párizs és a többi világváros.

A szülei 1978-ban elváltak, ekkor elköltözött otthonról, albérletek sora következett. A tanulásról sem feledkezett meg, egymás után szerzett újabb és újabb képesítéseket: a közgazdasági technikum után a közgazdaságtudományi egyetem, majd az ELTE szociológia szak, a bölcsészettudományi karon doktorált, és a külkereskedelmi főiskolán pr szak-üzemgazdász végzettséget és oklevelet szerzett. Közben dolgozott becsülettel a folyamatos tanulás mellett.

1979-ben megnősült, a felesége budafoki, félig sváb lány, jó választásnak bizonyult, azóta is együtt élnek, közös felelősséggel nevelték fel két sikeres gyermeküket. A házasságkötés és a gyermekek születése után a kis család együtt járt „haza". A még élő Molnár nagyszülők – a gyerekeknek dédszülők – öreg, mesebeli mézeskalács házikóra emlékeztető nádfedeles háza rájuk is hatott. Meg az udvaron kapirgáló csirke, az ólban röfögő malac, a disznóvágás az összes kellékeivel. Nekik is otthonukká kezdett válni a Jászság, ha nem is olyan mértékben, mint az volt László életében. Nosztalgiával emle-

geti László még ma is azt a bizonyos „mézeskalács-házikót", ahol minden a régi korokat idézte, hiszen a nagyapa – jóllehet Ágóra „már" 1962-ben bevezették a villanyt – még évekig nem engedte meg, hogy hozzájuk is bekössék. Annak romantikáját, hogy 13-14 éves korig petróleumlámpa mellett töltötték otthon az estéket, azt a szagot (mert illatnak a legnagyobb jóindulattal sem nevezhetnénk), amit az öreg 8-as lámpa árasztott, azokat a szertartásos mozdulatokat, amikkel egy ilyen lámpát alkonyatkor felszítottak, majd éjszaka (egyáltalán nem mindegy, hogy hogyan) elfújtak, máig mélyen él az emlékezetében. Erről csak mesélni tud a gyermekeinek, de igazán élménnyé tenni nem. Ezt is őrzi a sok-sok többi, az erős kötődését is meghatározó emléke mellett, mint ahogy ilyenekké lettek a közös kalákák: a kukoricafosztás (és közben az ahhoz fűződő hiedelmek, történetek), a csigacsinálás, a disznótor, meg a hosszú, de mégsem unalmas téli esték rémmesékkel teli komázásainak, a parasztlakodalmaknak az emlékei. Azt reméli, hogy ha nem is közvetlenül, de áttételesen ezek is ott élnek gyermekeiben, s erősítik az ősökhöz és azok szülőföldjéhez kötő láthatatlan és mégis eltéphetetlen szálakat.

A jász földhöz kötődésnek újabb lökést adott az, hogy „krisztusi korba" ért. A férfiak életében ez igen jelentős dátum. A mondás szerint ekkorra már ki kell alakulnia a karriernek, ha egyáltalán kialakul, s a legfontosabb életelveknek is. Ez Lászlót is elgondolkoztatta, s akkor döbbent rá, hogy megismerte Egyiptomot, Görögországot, járt a Szentföldön, még az északi sarkkörön túl is, de ami igazán belülről egyre késztetőbben vonzza, húzza, az az a táj, amelyhez hűtlen lett, a Jászság. És ebben egy kicsiny falucska, Jászágó. Egyre jobban érezte, hogy ez az otthona, bár családja, munkája, megélhetése, baráti körének nagy része Budapesthez, az ország fővárosához köti, neki itt feladata, nagy szóval: küldetése van. S ehhez hozzátartozik a tulajdon is. Miközben a nagymama 90 év felett is elkészíti az ő Lacókájának a paprikás csirkét, ő, az unoka a falu szélén házat vásárol, két megye határán, közel a csányi határhoz. Itt minden kényelem megtalálható az átalakítások után, parketta, központi fűtés, és van benne kemence, a régi korok hangulatának felidézésére, ami szívének ősrégi, nosztalgikus vágya volt, s alatta egy pince, ahol a termesztett zöldség jól eltartható. Ugyanis a házhoz egy nagy kert is tartozik, amit László megművel. Kiderült ugyanis, hogy az egész családból csak neki hajlik a dereka…. A házzal együtt vett két hektár földet is, azt kiadja művelésre, de a kerítésen belüli nagy kert az övé, ott kiélheti paraszti ősei föld utáni vágyát, ráadásul a pihenésnek is egy nagyon hasznos fajtáját élheti meg, mert ez más, mint az öt napon át művelt hivatalos tevékenysége, az irodai munka. Közel került ismét a természethez, éppen úgy, mint gyermekkorában. Az 1994-ben megvásárolt ház és föld egyre jobban beépül mindennapjaiba, rendszeres programot jelent, főleg tavasztól őszig. A nagyszoba a Jászok Egyesületének irattára lett, felszabadítva ezzel a budapesti otthont. A kialakult életrend szerint 5 napot a munkahelyén, egyet Ágón tölt, de a vasárnap a családé, a nagy, közös ebédekkel. (Meg utána a család bevonásával a borítékolásoké, ha éppen ki kell küldeni az egyesületi tagságnak a leveleket.)

A szülőföld nagyon erős kapocs, de mint láttuk, a család is. Megható emlék máig számára, de reméli, hogy a többi résztvevő számára is az a 2003. évi, először párját ritkító, később még kétszer megismétlődő esemény, amikor 140 leszármazott (köztük sok elszármazott) Dobos (vagy hozzátartozó) állta körül a közös ős, Dobos Pál és hitvese sírját a jászárokszállási temetőben. Megrendültség nélkül nehéz felidézni azokat a pillanatokat. Mert László hívó szavára megjelentek a rokonok messzi földekről is emlékezni, tiszteletet tenni, egymásnak örülni, a családi anekdotákat felemlegetni, a régen volt ősöket megidézni. Hosszú időre adott ez szellemi és érzelmi táplálékot időseknek és fiataloknak egyaránt. Az együvé tartozás, a „nagy család" rendkívüli erőt tud adni mindenkinek, amit tovább lehet kamatoztatni az élet sok-sok területén.

Sokadik oka volt az egyesület gondolata kialakulásának az, hogy a 70-es, 80-as évek második felében egyre másra alakultak meg a különböző baráti körök, ahogy arról az Egyesület honlapjáról is értesülhetünk:

„A szülőföldjükről elszármazott jászságiak mindenkor keresték az intézményes kapcsolattartás lehetőségét egymással és az otthon élőkkel."

A két világháború közötti évtizedekben már működött hasonló néven a fővárosba került jászságiak szervezete, a „Jászok Egyesülete Budapesten". De ez inkább politikai célzattal összehozott csoport volt, ugyanakkor célja volt a jász településekről érkezett fiatalok megsegítése is, munkához, jövedelemhez juttatása, stb., amit ma természetesen nem tudnak szervezetten felvállalni. „Az akkori egyesület vezetője Jászárokszállás szülötte, dr. Czettler Jenő agrárközgazdász, egyetemi tanár, akadémikus, a képviselőház alelnöke volt. A szervezetet 1946-ban - több tízezer más egyesülettel együtt – feloszlatták. Czettler professzort koholt vádak alapján perbe fogták, bebörtönözték. Börtönkórházban halt meg 1953-ban, a 301-es parcellába temették, ma a tápiósági családi sírboltban nyugszik.

A hetvenes években rendre jöttek létre a fővárosban a különböző megyék baráti társaságai. Ezek egyike volt a Szolnok Megyeiek Baráti Köre, mely döntően a hivatalnoki és a gazdasági elit elszármazott képviselőit tömörítette.

(folytatás a 12. oldalon)

Dobos László a Jászságért Díjasok körében 2010-ben ***Fotó: Bognár Mária***

(folytatás a 11. oldalról)

Eljártak ide a Pest-Budán gyökeret vert jászok is.

Az egyesülési jog 1989. évi újraszabályozását követően hozták létre Jászságból elkerült személyek a Jászok Egyesülete Szervező Bizottságát 1990-ben. A név- és címlisták begyűjtése, egyeztetése, számos előkészítő megbeszélés után 1991. március 19-én a Társadalmi Egyesülések Szövetsége Belgrád rakparti székházában alakult meg a Jászok Egyesülete. (Nyilvántartási száma a Fővárosi Bíróságon 3624.)

Az alakuló ülés 36 résztvevője kimondta: olyan, a jászsági elszármazottakat tömörítő szervezetet kíván létrehozni, mely intézményes kapcsot teremt az otthon élők és a diaszpóra között. „*Adósai vagyunk szülőföldünknek*" – írták csatlakozásra buzdító felhívásukban. Az egyesület létszáma gyorsan növekedett. Néhány hónap alatt elérte a háromszáz főt, mára pedig meghaladta az ötszázat. Az országos szervezetben a fővárosi, a más hazai tájakon élő és a külföldre szakadt jászok képviselői egyaránt megtalálhatók. Számosan a Jászság mai 18 településéről is tagokká lettek. (A létszám a honlapon nem frissült, azóta több tagot számlál az egyesület.)

Végül ez a sokadik élmény volt a döntő lökés az Egyesület létrehozásához. Akkoriban a Hazafias Népfrontnál dolgozott, és egy népfrontos, de akkortájt azért eléggé meglepő témából doktorált, protestáns egyháztörténetből. Viszont nyitott volt minden, a sajátjától eltérő gondolkodás megértésére, befogadására, de csak szigorú elvek mentén.

Az egyesület létrehozását megelőzte „A Jászságért" Alapítvány létrejötte 1990-ben, amelynek első elnöke egy nemzetközi hírű festő, filmrendező jász ember lett, Hamza Dezső Ákos. A pénzt az alapítvány kezeli, ez adományozta és adományozza az ösztöndíjakat, finanszírozza a kiadványokat, egyéb elkerülhetetlen kiadásokat. Az egyesület a tagdíjakból és a támogatók adója egy százalékából tarja fenn magát, ez fedezi a postaköltségeket és egyéb kiadásokat, amiket jó jász gazda módjára az ügyvezető (ügyvivő társaival együtt) nagyon meggondol. Sokszor talán úgy látszik, fogához veri a garast. De tudni kell, az egyesület nem fogad el pénzt politikai pártoktól, szervezetektől. Mivel az egyesület pénze a tagok pénze, neki – s ezt következetesen nemcsak vallja, hanem be is tartja – a jó gazda módjára vigyáznia kell a rá, mert nem a sajátja, nem költheti kénye-kedvére, hanem csak jól átgondolt, és arra érdemes dolgokra.

Ilyeneknek gondolja a régi könyvek reprint kiadását. Az első a jászok bibliája, Fodor Ferenc A Jászság életrajza (1942) című munkája volt. Szinte ma is hihetetlennek tartja, hogy 1991-ben mennyire megnyilvánult az emberek bizalma, hiszen „hozomra" 1750 ember fizetett elő úgy, hogy csak egy postafiókszámot ismertek. Karácsonyra a kiadás elkészült, közpénz nem volt benne egy árva fillér sem. Ennek a nagy sikere adta a lökést a többi kiadvány előkészítéséhez. Így jelentkezett az egyesület újabb és újabb könyvekkel, ezek kiválasztását, előkészítését az ügyek intézését, majd a könyvek csomagolását, postára adását Dobos László szervezte. Az elsőt követte a híres-neves, négykötetes Gyárfás-könyv egészvászon-kötéses, díszdobozos kiadása: A Jász-kúnok története. A Palugyay és más könyvek kiadása után megjelent több CD is, amelyek mind-mind a jász kultúránk értékeit hordozzák. Megkoronázta mindezt Korniss Péter fotóalbuma, amely művészi képekkel mutatja be a jászsági táj sokszínűségét. Ez mind jelzi Dobos László sokoldalú munkáját.

Dobos László a Hamza Múzeumban
Fotó: Farkas Edit

A kiadványok célja és az ügyvezető Dobos László szerint szándéka az volt, hogy a jászokban a saját környezetük, tájegységük és eredetük, történelmük iránt meglévő érzelmi töltést ismeretekkel támassza alá. Ez minden bizonnyal sikerült, hiszen az eladott példányszámok ezt mutatják. A kezdeti tagok közül sokan elmentek az idők folyamán, mert a tagtársak főleg a középkorosztályból kerültek ki. Jelenleg 660 tagja van az egyesületnek, tehát él, fejlődik, de sajnos nem nagyon fiatalodik.

Ahogy ő mondja, valószínűleg az életkor előrehaladtával, a korosodással változni fog a most még nagyon fiatalok érdeklődése is az eredetük, gyökereik iránt. Egy változás máris tapasztalható, az egyesület facebook közösségi oldalát – ahol a bejelentkezettek száma már meghaladja az 1000 főt – minden korosztály látogatja. Ezzel egy teljesen új dimenzió nyílt meg. Országhatárok már régóta nem korlátozzák az együttműködést, ezért lehet Ausztráliától Kanadáig tagja az egyesületnek bárki, aki vállalja a jászokhoz tartozását és az egyesületi alapelveket, de most már időkorlátai sincsenek, az interneten hajnali 3-kor éppen úgy lehet csatlakozni, mint délben, bármennyit is mutat nálunk vagy éppen Brazíliában az idő. Egy újabb közösség kezd formálódni ezzel, amelyik ugyan nem tagja hivatalosan az Egyesületnek, de érdeklődik, kommentál, lájkol, jelen van. És ez nagy öröm Dobos László számára, ugyanakkor remény is. Ha a világhálón most jelen lévő fiatalok megérik majd a 33. krumplikapálást, addigra talán még jobban megfogalmazódik bennük a valahová tartozás igénye. És miért ne lehetne ez éppen a Jászok Egyesülete, amelyik egy percre sem adta föl azt az igényét, hogy értékközösség legyen, értékeket hordozzon és közvetítsen a tagok számára. Ezt szolgálják a minden hónapban rendszeresen megrendezett fővárosi programok, amelyeknek első, bemutatkozó előadását dr. Czeizel Endre tartotta még az alakulás napján a jászok genetikájáról. Ezek az előadások nagyon népszerűek, a sok résztvevő néha szinte szétszakítja a nem éppen kicsi termet, de visszajelzést is ad, ha kevés az érdeklődő, akkor nem jól választott témát az ügyvezető.

Ezek a személyes találkozók nem erőltetettek, főleg nem kötelezőek, az jön el, aki akar, akit a téma érdekel, de úgy tűnik, közösségi igény van a jászokkal foglalkozó, színvonalas kutatási eredmények megismerésére, megismertetésére.

Ezekben a szervezésekben is megtapasztalható Dobos László több jellemző tulajdonsága, mint pl. a kitartás, a szívósság, a kudarctűrés. És néha annak az elviselése, hogy mások olyan dolgokat tételeznek fel róla, amiknek semmi közük nincs az ő egyesületi munkájához. A pártpolitikát mindig is távol tartotta az Egyesülettől, ezért tud

a sok különböző nézetű jász összehajolni, együtt dolgozni a közös célokért, de ez nem jelenti azt, hogy ne lennének neki is politikai nézetei.

Dobos László méltán büszke a közreműködésével elért eredményekre, a Jászságért Díj elismerés alapítására, és a jelöltek, díjazottak kiválasztására, az évenkénti Jász Világtalálkozókra, az azzal együtt járó népünnepélyekre, a jász-oszét kapcsolat kiépítésére, mindenre, ami ezekkel együtt jár. Mégis, az egyesületi munkájának jelentős része egyszemélyes irodai tevékenység, mert mire elmagyarázná, hogy mit is kellene csinálni, addigra már el is készül vele. Azt is bevallja, megértő család nélkül nem lenne ideje elmenni a jász települések különböző rendezvényeire, hiszen alig van megemlékezés, beiktatás, koszorúzás nélküle, ha az helytörténetre vonatkozik, legyen az bárhol a Jászságban. Azt ugyan nem lehet tudni, honnan van minderre ideje, de eddig sikerült megoldania.

Pedagógus felesége szerint épeszű ember ilyent nem csinál. A nemszeretem pillanatok utáni kibeszélésnek is csak ő a fültanúja. A lakás lakhatóságát sokszor nehezítette az, hogy annak nagy részét elfoglalta az egyesületi irattár, az ebédek után nem az édes pihenés következett, hanem a közös, nagy családi borítékolás, amikor 700 levelet kellett megcímezni, borítékba rakni, és elvinni a postára, s mindezt magad uram, ha szolgád nincsen alapon. De éppen a család adott és ad neki nagy erőt. A felesége megértően támogatta ezt a hobbin már túlmutató elfoglaltságot, amivel még csak pénzt sem keresett, a sok távollétet, és az ezzel együtt járó kiadásokat. Arra méltán büszke Dobos László, hogy a lánya, aki a brazíliai Sao Paolóban magyar konzul, amikor szabadságra hazajött, a jászberényi állatkertben brazil hangyászt fogadott örökbe. A berényi gyermeklátogatóknak pedig óriás hangyász plüssjátékot hozott, hogy jobban megismerhessék az állomáshelye egyik jellegzetes, jelképpé lett állatát. Dobos Eszter élményszinten kötődik a Jászsághoz, s ezt szereti meg is élni. Részt vesz a Csángó Fesztiválon, és egyéb rendezvényeken, ha az ideje engedi.

A fia, Péter jelenleg egyetemi tanulmányai befejezésén dolgozik, de amikor kevesebb elfoglaltsága volt, szívesen bekapcsolódott a szervezési munkákba, a standokon árulta a könyveket, egyéb kiadványokat, és segített a sok-sok cipelésben, mai divatos szóval élve: a logisztikában. Biztosan sokat erősödött fizikailag is az évek (és a terhek, súlyok) alatt.

Ezért a sok-sok munkáért elismeréseket is elvárnánk. Ő ebből talán kevesebbet kapott, mint megérdemelt volna, bár ezt nem mondja, inkább azt, mennyire büszke arra, hogy Jász-Nagykun-Szolnok Megye a legmagasabb elismerésével, a megyéről elnevezett díjjal tisztelte meg. Jászágó a díszpolgárává választotta, s ez mindennél többet jelent neki. De azt mondja, őt inkább elbizonytalanítja egy-egy elismerés.

A szobája falán van egy kép, amelyik a középkorú Széchenyit ábrázolja. A Jászok Egyesületének honlapját pedig ez, a szintén a „legnagyobb magyartól" származó idézet nyitja:

„A tett első, a szó második".

Ez jellemzi Dobos László ügyvezető munkáját. Keveset beszél, annál többet dolgozik, tesz azért, hogy a Jászságból eltávozottak ne veszítsék el a gyökereiket, a helyben maradottak pedig érezzék azt a kötődést és hálát, amit a messzire mentek éreznek szülőföldjük és a földijeik iránt.

Köszönettel tartozunk ezért az elkötelezett, áldozatos munkáért, amit az eltelt évtizedekben végzett. Ez az önzetlen magatartás manapság párját ritkítja, de a számára ez természetes állapot. Azt vallja, a hagyományokat nemcsak ápolni, hanem alapítani is kell. S ebben nagy igazsága van. Az ő életpályája tele van alapított, s most már hagyománnyá vált rendezvényekkel, aminek leglátványosabb eleme a több ezer embert megmozgató évenkénti Jász Világtalálkozó. Ha mást nem tett volna, akkor is eleget alkotott már a jászokért. Köszönet érte.

A beszélgetés után is maradt hiányérzetem. Azt megértettem, hogy Budapesten is érezheti jásznak valaki magát, és az identitás megtalálásához sokféle úton el lehet jutni, de még mindig nem állíthatom, hogy ismerem Dobos Lászlót. Legfeljebb azt, hogy sokat megtudtam róla. Ezt most szeretettel átnyújtom Önöknek. Értékes emberi út van előttünk. Egy jászé, aki a fővárosban lett jász, s aki nem szűnik meg dolgozni az elszármazott és az otthon maradott jászokért, az értékek felkutatásáért, azok átadásáért. Kívánjuk, hogy tehesse ezt még sokáig, mindannyiunk boldogulására, örömére.

Dr. Kalmár Pálné
ny. középiskolai igazgató

Őseink nyomában

Az *„Őseink nyomában"* című pályázatot ebben az évben már tizedek alkalommal hirdette meg a Szent István Egyetem Jászberényi Sport Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium, amelyet két éve Heves megyére, az idén pedig már Bács-Kiskun megyére is kiterjesztették.

Általános iskolák, valamint a nyolcosztályos gimnáziumok 5-8. évfolyamos diákok számára, honismereti, helyismereti témakörökben, egyénenként, és 2-3 fős csapatokban pályázhattak. A versenyre eddig közel 600 tanuló készítette el értékes és színvonalas pályamunkáját Jász-Nagykun-Szolnok és Heves megye településeiről. Az idén a pályázók között köszönthettük a kalocsai diákokat is. Évről évre találkozunk olyan pályázókkal, akik évek óta részt vesznek a versenyen, például a jászdózsai Bozóky János Általános Iskola tanulói.

A Heves megye településiről a múlt ében bekapcsolódott iskolák tanulóit örömmel láttuk az ez évi pályázok között is.

Négy témakörben lehetett pályázni ebben az évben: *„Szülőföldem gyermekszemmel", „Családban maradt", Közöttünk élő nagyjaink", valamint „Szentek, ereklyék, legendák".* Összesen 44 pályamű érkezett be, amelyet 83 tanuló készített, egyénileg, illetve csapatban.

A pályázó tanulók komoly kutatásokat végeztek településeiken egy-egy téma kidolgozásához, interjúkat készítettek a családtagokkal és a településükön élő ismert emberekkel, pedagógusokkal, népművészekkel.

Az elmúlt évekhez hasonlóan a pályázók most is magas színvonalú, kiemelkedő dolgozatokat készítettek. Számos pályamű foglalkozott a néphagyományokkal, a fazekassággal, a népi hímzéssel, és a birkafőzéssel. Versenyzők leírása alapján, megismerhettük a tájfutást, az Akrobatikus Rock and Rollt és a mazsorettek tevékenységét is. Megható dolgozatok születtek a világháborúról, az emlékművekről, és a hadifogságról, de írtak történelmi személyekről, családokról is: a törökszentmiklósi Almásy családról, és a tarnaörsi Orczyakról.

Gulyás Erzsébet könyvtáros

KÉPES RIPORT
A Jászkun Redemptio jászberényi ünnepségéről

Jászkun emlékezés a Déryné Rendezvényházban *Fotó: Suba Bea*

Séta a Zagyva-parton *Fotó: Bugyi Gábor*

Mező István református lelkész, Szántó József c. apát, Menyhárt József főszentszéki bíró, Kladiva Imre c. apát és Csík Dávid minisztráns az ünnepi Szentmisén *Fotó: Bugyi Gábor*

Dr. Szabó Tamás Jászberény polgármestere. Fotó: Bugyi Gábor

Pócs János, a Jászság országgyűlési képviselője. Fotó: Bugyi Gábor

Fábián József leköszönő jászkun főkapitány. Fotó: Bugyi Gábor

Borbás Ferenc jászkapitány kezében a Jászkürttel és Hortiné dr. Bathó Edit múzeumigazgató. Fotó: Bugyi Gábor

A jászapáti hagyományőrzők történelmi műsora *Fotó: Bugyi Gábor*

Szerencsés Martina énekel
Fotó: Suba Bea

Borbás Ferenc jászkapitány, Kovács Imre kiskunkapitány, Percz László emeritus jászkapitány, Észiás István emeritus jászkapitány és Bene Sándor nagykunkapitány *Fotó: Bugyi Gábor*

Huszárok a történelmi zászlókkal
Fotó: Suba Bea

A Lehel Vezér Gimnázium Férfikara és a Jászmagyarok Zenekar *Fotó: Bugyi Gábor*

Együtt ünnepelte a Jászkunság a redemptio 270 éves évfordulóját

Fényes ünnepséggel emlékeztek meg május 6-án Jászberényben, az egykori Hármas Kerület székvárosában a Jászkun Redemptio 270 éves évfordulójáról. Ezt a napot dr. Szabó Tamás Jászberény Város polgármestere már 2014-ben tanítás nélküli munkanapként rendelte el a város általános iskoláiban, amelyen a jászok történelmének legfontosabb eseményeit és a régi szokásokat ismerhették meg a fiatalok, játékosan, sok ügyességi feladattal. Így történt ez ebben az évben is. A nap délelőttje a tanuló ifjúságé volt, akik vetélkedővel, ügyességi virtusjátékokkal, látványos hagyományőrző programokkal, és lovas bemutatóval idézték meg őseik nagy tettét.

Karcag, Kisújszállás és Jászkarajenő képviselő az emlékezet és a tisztelet koszorúival ***Fotó: Suba Bea***

A Jász-Nagykun-Szolnok megyei Önkormányzat ezen a napon Jászberényben, a Déryné Rendezvényházban tartotta kihelyezett közgyűlését, amelyet teljes egészében a redemptio ünnepének szentelt.

Az ünnepi ebédet követően került sor a Zagyva-sétányon – a Jász Múzeum és a Jász Kerület Nonprofit Kft. által közösen rendezett – a Jászkun Redemptiot bemutató szabadtéri kiállítás ünnepélyes megnyitójára, amelyet Hortiné dr. Bathó Edit múzeumigazgató ajánlott az érdeklődő közönség figyelmébe.

15 órakor hálaadó Szentmisét celebrált a Nagyboldogasszony Főtemplomban Szántó József c. apát plébános. A 270 évvel ezelőtt Rusvay Lőrinc ferences pap által elmondott ünnepi prédikációból idézett részleteket Menyhárt József jászapáti származású c. apát, főszentszéki bíró, plébános. A Szentírásból felolvasott és áldást mondott Mező István református lelkész.

Az ünnepség a Déryné Rendezvényház dísztermében folytatódott, ahol ünnepi köszöntőt mondott Borbás Ferenc jászkapitány, dr. Szabó Tamás Jászberény Város polgármestere, Pócs János országgyűlési képviselő és Fábián József jászkun főkapitány. A redemptio eseményeit a jászapáti hagyományőrzők idézték fel nagyszerűen szerkesztett történelmi műsorukkal. Ezt követően adták át a Jászkunság hagyományőrzéséért Díjakat, amelyet a Jászkun Kapitányok Tanácsa javaslatára ebben az évben Bánkiné dr. Molnár Erzsébet, a Kiskun Múzeum ny. igazgatója, Györfi Sándor karcagi szobrászművész és Tajti Erzsébet jászapáti viseletkészítő érdemelt ki elkötelezett hagyományőrző tevékenységével.

A díszünnepségen iktatták be hivatalába az új jászkun főkapitányt is, mivel az előző főkapitány, Fábián József regnálási ideje lejárt. Az új főkapitány ezúttal a jászkapitányok közül került ki. Borbás Ferenc regnáló jászkapitányt érte az a megtiszteltetés, hogy három évig a jászkunok főkapitányi tisztét is betöltheti. A látványos beiktatási ceremónia végén az új főkapitány bort ivott az ősi alán-jász ivóedényből, s annak tartalmát a jász és a kun ősökre, valamint utódaikra köszöntötte.

A díszünnepségen közreműködött a Lehel Vezér Gimnázium Férfikara, Deméné Ilonka Gabriella karnagy vezetésével, valamint a Jászsági Hagyományőrző Egylet és a Jászmagyarok Zenekar.

Az ünnepséget követően az egyesített Jászkun Lovas Bandérium kíséretében vonult a közönség a Jász-emlékműhöz, ahol a résztvevő jász és kun települések képviselői koszorúkkal és virággal borították be az emlékművet.

Este a Lehel Filmszínházban Jászkun örömzene címmel rendkívül látványos és hangulatos népzenei és néptáncos műsor zárta a napot. A gazdag programban közreműködött a Csík Zenekar, a Mezőtúri Citerazenekar, Tóth Ákos kiskunfélegyházi, és Nagy István kisújszállási tárogatós, a Nagykun-, a Kecskemét és a Jászság Népi Együttes.

A virágokkal borított Jász-emlékmű Fotó: Suba Bea

Méltó ünnepséggel emlékeztek meg a jászok és a kunok arról az óriási jelentőségű történelmi eseményről, amely majd másfélszáz évre meghatározta a Jász-Kun Hármas Kerület életét, fejlődését. ***Iris***

A Jászkunság hagyományőrzéséért díjasok

Bánkiné dr. Molnár Erzsébet

történész, levéltáros, a Kiskun Múzeum nyugalmazott igazgatója

Bánkiné dr. Molnár Erzsébet 1946-ban született Tiszavárkonyban. Felsőfokú tanulmányait Debrecenben és Budapesten végezte népművelés-könyvtár, illetve levéltár szakon. 1979-ben egyetemi doktori, 1994-ben kandidátusi címet szerzett, 2005-ben lett az MTA doktora.

Bánkiné dr. Molnár Erzsébet

Egész pályafutása Bács-Kiskun megyéhez és a Kiskunsághoz kapcsolódik. Kezdetben Kiskunfélegyházán, majd a megyében közművelődési területen dolgozott. 1974-től a megyei levéltár kiskunfélegyházi részlegének vezetője volt, 1997-től tíz évig a félegyházi Kiskun Múzeum igazgatójaként tevékenykedett.

Ezt követően a megyei múzeumi szervezet tudományos titkári posztját töltötte be. 2001-től több egyetemi doktori iskolában oktató. Páratlan tárgyismeretét számos szakmai szervezetben is kamatoztatja. 1974-től fordult kutatói érdeklődése a 18-19. század felé, amelyen belül kiemelt figyelmet fordított a kiváltságos Jászkun Hármas Kerületnek.

Fő szakterülete a társadalomtörténet, igazgatástörténet, társadalomnéprajz. Kutatási eredményeit rendszeresen publikálja önálló kötetekben, folyóiratokban, levéltári és múzeumi évkönyvekben, szaklapokban, napilapokban. Eddigi működése alatt 17 önálló kötete, közel 200 tanulmánya, újságcikke jelent meg. Számos, a jászkunok történetével foglalkozó konferenciát szervezett, vagy előadóként vett részt azokon.

Közérthető, népszerű, eleven stílusa megbecsült, kedvelt előadóvá teszi.

Legutóbb, nagysikerű kötetét – Földadta sors – Népélet a Jászkunságban (1745-1848) – a Jász Múzeumért Alapítvány adta ki. Munkásságát több Bács-Kiskun megyei díjjal, és *Móra Ferenc Díjjal* ismerték el.

Aki napjainkban a magyarrá lett jászkunok redemptio utáni története iránt érdeklődik, a legátfogóbb, naprakész ismereteket Bánkiné dr. Molnár Erzsébet könyveiben találja meg. Tudományos munkásságában elválaszthatatlanul összefonódik az egykori hármas kerület jász, kiskun és nagykun népének sorsa. Ennek elismeréseként 2013-ban „A Jászságért" Alapítvány *Jászságért Díjjal* tüntette ki.

Bánkiné dr. Molnár Erzsébet ma is aktívan tevékenykedik a Kiskunság hagyományőrzésében. Ő volt az egyik szorgalmazója a kiskunkapitány választásnak. A kapitányi munka összefogására 2006-ban megalakult Jászkun Kapitányi Tanács munkájának kezdettől fogva szakmai tanácsadója, s egyik megalkotója volt a Jászkun Kapitányok Tanácsa Protokoll Szabályzatának.

Elkötelezett szorgalmazója az egykori Jászkun Hármas Kerület települései jelenkori összefogásának, a jász és a kun identitás erősítésének.

Tajti Erzsébet

viseletkészítő, a Jásztánc Alapítvány elnöke

Tajti Erzsébet 1971. augusztus 1-jén született egy négy generációs jászsági, jászapáti, redemptus, katolikus nagygazda család leszármazottjaként.

Iskoláit Jászapátin végezte, s érettségi után ugyancsak a jászapáti szakképző iskolában tanulta ki a női ruhakészítő szakmát.

A következő évtől már az iskola dolgozójaként kezdte oktatni tanítványait a mesterség szépségeire, a hagyományőrzés fontosságára és szeretetére.

Szakoktatóként nemcsak tanított, hanem saját magát is képezte. Elvégezte a Janus Pannonius Tudományegyetem Pollack Mihály Műszaki Főiskolai karán a Műszaki- Szakoktatói szakot. Szakdolgozatában a Jászapátin működött Jakkel kékfestő műhely történetét mutatta be, ezzel is emléket állítva a híres jászsági mesternek (1997). Ezt követően az ELTE kulturális és oktatási menedzser szakát végezte el.

Figyelme, szakmai érdeklődése már igen korán a jászsági viseletek megismerése és bemutatása felé fordult. Ebben kezdettől fogva segítségére voltak tanárai, és a Jász Múzeum munkatársai, akikkel mind a mai napig együtt dolgozik. E közös munka eredményét fémjelzi 2002-ben a Jász Múzeumban megrendezett *Jászság népviselete* című nagysikerű kiállítás, valamint a Bathó Edit által a jász viseletről írott monográfia, amelynek szabásmintái Tajti Erzsébet és munkatársainak munkáját dicsérik. 2000-ben létre hozta a Rokolya Varróműhely és Kerek Udvar Kézművestár vállalkozását, amelylyel megteremtette a jász viselet jelenkori készítésének egyik bázisát.

Tajti Erzsébet

Tajti Erzsébet értékmegőrző munkásságát országosan is elismerték, amikor a Hagyományok Háza által 2009-2010-ben kiírt Élő népművészet című pályázaton egy jász asszony ünnepi öltözetének bemutatásával ezüst oklevelet nyert. A ruhát a budapesti Néprajzi Múzeum kiállításán egy évig láthatta a közönség, majd a Jász Múzeumnak adományozta. Általa, és varró asszonyai által készített jász öltözetek hiteles rekonstrukciói a jászok 19. századi parasztpolgári viseletének.

Tajti Erzsébet ma is aktív szerepet vállal több jászsági hagyományőrző civil szervezet munkájában. 1995-ben megalapította a Jásztánc Alapítványt, amely tevékenységében komplexen megjelenik a kézművesség, a népzene, a népi ének, mese, néptánc, szokásfeldolgozás és a népviselet. Az alapítvány elnökeként mindenkor előtérbe helyezi a jászsági tájjellegű értékeket, erősítve ezzel az itt élők identitástudatát. Évek óta tagja a Jászapátiak Baráti Egyesülete elnökségének, és a Jászol Családegyesületnek. Legújabban a

(folytatás a 18. oldalon)

(folytatás a 17. oldalról)
vidékfejlesztésben is fontos szerepet vállalt, a Jászsági Kistérségi Helyi Közösség Egyesület elnökségének a civil szektor képviselőjeként öt esztendőn át volt tagja.

2005-ben megálmodta és lelkes önkéntes munkatársaival útjára indította a *Hagyományos Szakmák-Szakmai hagyományok* című rendezvénysorozatot, amelynek egyik fő témája a mesterségek konferenciája. A Jászságon kívül évente több kiállítást rendez az ország különböző településein. Látványos utaztatható kiállítási anyaggal rendelkezik, s a kiállítások kapcsán többször tart előadást és viselet bemutatót is. Tajti Erzsébet két évtizede kimagasló értékmentő tevékenységet végez, és elévülhetetlen szerepet játszik a jász viselet újjászületésében, továbbéltetésében, és a jászsági hagyományőrzésben.

Elkötelezett szakmai és közösségi munkáját 1998-ban Jászapáti Városért díjjal, 2000-ben Déryné művészeti díjjal, 2011-ben pedig PályaMű-díjjal ismerték el.

Györfi Sándor

Munkácsy és Mednyánszky-díjas szobrászművész, emeritus nagykunkapitány

A több mint három évtizedes alkotópálya mérföldköve az a másfél száznál is több köztéri alkotás, szobor, emlékmű, dombormű (a kisplasztikákat nem számolva), melyek Györfi Sándor Munkácsy- és Mednyánszky–díjas szobrászművész munkásságát jelzik.

Györfi Sándor

Karcagon született, 1951. május 28-án. Középiskoláját Budapesten végezte, 1973-ban felvételt nyert a Képzőművészeti Főiskola szobrász szakára. Első megbízását főiskolásként kapta, a Damjanich Jánosról készített portréját 1979-ben avatták Hatvan város egyik közterén. Szülővárosában első szobrát, a *Ménesek emlékezete* című szobrot 1980-ban állították fel. A diploma megszerzése után visszatért Karcagra, azóta is ott él, és alkot mindnyájunk örömére. A Nagykunság szellemiségéből táplálkozó művész egy pillanatra sem szakadt el a szülőföldtől, szinte minden művében a magyar puszta átható erejét érezni. Olyan művész, aki az éremtől a többméteres köztéri munkákig a tér kis és nagy felületeit képes uralni. Műterme nemcsak az alkotó életének színtere, hanem műhely is, a szó veretes értelmében, szellemi műhely! Ahová jó betérni, jóízű beszélgetésekre, gondolatokat cserélni, és csodákat látni.

Györfi Sándor keze által és gondolatainak termékenyítő hatására feléledt a Jászkunság hagyománya. Szobrai azt a világot jelenítik meg bronzba öntve, amire ma is büszkék e vidék szülöttjei. Történelmi személyiségek, tudósok, állnak példaként előttünk, s Ő maga, aki minden mondatában és megnyilvánulásában a hagyomány erkölcsi és eszmei világát élteti. Györfi Sándort 2001-ben a magyar millennium évében Karcagon a *nagykunok kapitányának* választották. Jelenleg, mint emeritus nagykunkapitány tevékenykedik a hagyományőrzésben. Györfi Sándor a kun hagyományok tudatos újjáélesztője és ápolója, elhivatott tevékenységével példát mutatva a fiataloknak, méltán vívta ki a szakma és a helyi közösség elismerését és megbecsülését.

Isten adta tehetsége szerint alkotásaival és tiszta becsületes kun érzülettel műveli választott hivatását, a szobrászatot, szolgálatába állítva azt ősei utókorra hagyott örökségének.

Borbás Ferenc

lett a jászkunok új főkapitánya

1966. augusztus 16-án született Jászberényben. Nős, három gyermek édesapja. Mérnöki diplomát szerzett 25 éve, 1990-ben Miskolcon a Nehézipari Műszaki Egyetemen. Családjával Jászapátin él. A design és a műszaki technológiák összehangolásával foglalkozik. Több sportágban jelentős sportolói és sportszervezői eredményei vannak. Ma is aktív versenyző, JuJitsu barnaöves mesterjelölt. Lótartó, ló szerető ember.

Fiatal kora ellenére gazdag a hagyományőrző életútja. Gyermekkora óta foglalkoztatja a múlt megismerése. 1995-ben, a Jászkun Redemptio 250 éves évfordulójának ünnepségén már feleségével együtt rókatorkos redemptus mentében jelentek meg, és ettől kezdve aktívan bekapcsolódtak a hagyományőrző munkába. A Jászkunság közismert és köztiszteletben álló személyisége. Hagyományőrzés terén életfilozófiája a következő: „Végignéztem a jászok és kunok öntudatának erősödését közelről, sokat kaptam és talán magam is adtam valamit. A hagyományőrzés, a múlt értékeinek tisztelete sok szépre, jóra tanít. El kell mondanunk fiataljainknak miben rejlik jászkun örökségünk." Családjában az elődök is foglalkoztak helytörténettel. Írtak-gyűjtöttek hagyományőrző témában. Kapitányurunk is a kézműves kismesterségek értője, támogatója.

Borbás Ferenc jászkun főkapitány

Borbás Ferenc jászkapitány jó példával szolgál az ország hagyományőrzésében is. Számos újság, folyóirat, könyv foglalkozott és nyilatkozott elismerően jó hagyományőrző tevékenységéről.

Munkáját, melyet a hármas kerületi összefogás elősegítése és erősítése érdekében fejtett ki, 2012-ben a Nagykunkapitányok Tanácsa „Jászkunságért" kitüntető emlékéremmel és oklevéllel ismerte el. Számos hagyományőrző rendezvény ötletgazdája és magas szinten történő megvalósítója. Ide sorolható a jászhímzéses oltárterítők készítésének ösztönzése, a jászkun identitás és az újkori jászkun kapitányokkal kapcsolatos kiállítások létrehozása. Munkájának elismerését jelzi az is, hogy két jász település is jászkapitánnyá választotta. 2011-ben Jászivány, 2014-ben Jászapáti. 2015-ben pedig a Jászkun Kapitányok Tanácsa őt tisztelte meg a jászkun főkapitányi címmel és feladatokkal. Ahol megjelenik, beszédeivel buzdít, erősít és irányt mutat. Kitűnő kapcsolatot ápol a kulturális és civil szervezetekkel. Történelmi egyházak magas képviselői is elfogadják, velük való kapcsolata jó.

Együtt gondolkodik múzeumi és tudományos szakemberekkel, művészekkel, közéleti személyiségekkel a modern jászkun hagyományőrzés jövőjéről.

Percz László emeritus jászkapitány
Fotók: Bugyi Gábor

A redemptio 270. évfordulójának megünneplése Karcagon

2015. május 6-án – amely dátum a redemptiót lehetővé tévő diploma Mária Terézia királynő által történt aláírását jelzi –, már második alkalommal ünnepelhettük a Jászkun önmegváltás emléknapját. A 2014 februárjában hivatalossá váló kezdeményezés az Országgyűlésről szóló 2012. évi XXXVI. Törvény 28. § (4) bekezdése alapján került beterjesztésre, amelynek alapján országgyűlési határozatot hoztak és emléknapnak nyilvánították.

270 éve, amikor a Jászkun Hármas Kerület lakói visszavehették lakóhelyükből eredő jogaikat, az összefogás példaértékű volt. Úgy tűnik, hogy ennyi év távlatából ez a közös ügy még mindig képes egyetértést, összefogást kovácsolni a vidék lakosai között, és örökségünket képesek vagyunk átadni a fiatalabb korosztálynak.

Ebben az évben – ahogy a Jászkunság legtöbb településén – Karcagon is méltóképpen szándékoztunk megemlékezni helytörténetünk nagy horderejű eseményéről. A Györffy István Nagykun Múzeum és a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ Karcagi Tankerülete példás és önzetlen együttműködésének köszönhetően a Redemptio Emléknapját közösen ünnepeltük meg.

A csaknem egész napos program része volt a karcagi iskolák múzeumi látogatása, amelynek során több mint háromszáz iskolás korú nebuló tekintette meg a múzeum állandó és időszaki kiállítását, számos pedagógus pedig alkalmat talált arra, hogy a Kántor Sándor Fazekas házra is felhívja a figyelmet.

A napot a 19 órakor tartott megemlékezés zárta a Múzeumparkban. Lényegi üzenete megegyezik elődeink, így dr. Szentesi Tóth Kálmán, egykori kiváló polgármesterünk álláspontjával, miszerint a redemptio során visszaszerzett szabadságáról a nagykunoknak soha nem szabad lemondania.

Az ünnepségen dr. Nagy Molnár Miklós múzeumigazgató köszöntötte a megjelenteket, felolvasta dr. Fazekas Sándor földművelésügyi miniszter üdvözlő levelét, aki mély sajnálatát fejezte ki, amiért nem tud részt venni egy számára is fontos megemlékezésen.

Dr. Nagy Molnár Miklós, köszöntőjének záró momentumaként megkérte a közönséget, hogy az előzőekben kiosztásra került gyertyákat gyújtsák meg. A tüzet mintegy jelkép értékűen, a Szent István király Katolikus Plébánia plébánosa, Gulyás Zsolt atya által megszentelt gyertyáról adták tovább a résztvevők.

Mindeközben Plósz Csilla, a Karcagi Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola intézményvezetője, hagyományosan magyar hangszerünk, a tárogató hangjával örvendeztette meg a hallgatóságot.

Dr. Nagy Molnár Miklós múzeumigazgató köszönti az ünnepség résztvevőit Fotó: Sz. J.

Az égő gyertyákat tartó tömeg számára Pintér Zoltán Árpád, a Karcagi Nagykun Református Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola történelemtanára tartott beszédet az esemény történelmi jelentőségéről. Előadásából kiderül, hogy a korszak nagypolitikai eseményei által teremtett lehetőséget felismerve és kihasználva, az elhivatott tenni akarás segítségével sikerült véghezvinni ezt a teljesítményt. Mégis, a történelmi háttér és az események ismertetésén túl egy, a beszédben elhangzott lényegi gondolatra szeretném felhívni a figyelmet, amelyet Pintér Zoltán Árpád a már említett dr. Szentesi Tóth Kálmánra hivatkozva szőtt előadásába.

„*A hazai történelem ismerése nélkül a hazát igazán szeretni nem is lehet. A dicsőséges események lelkesítik a nemzet fiait, a szomorú napok emlékei meg arra tanítják, hogy a bánat és a leverettetés keserűsége nem örökös felhő a lelkeken, hanem csak átmeneti, amely felhő mögül mindig lehet várni a jobb napok elérkezését. Illő dolog azonban születésünk helyének, szülővárosunk történetének lapjait is forgatnunk, és a szülőváros történetének megismerése útján megszeretnünk azt a helyet, ahol élünk, ahol családunk tagjai, rokonaink, barátaink élnek, mert az egész haza nem a mi birtokunk, a hazát szülővárosunkon keresztül szeretjük.*”

Pintér Zoltán Árpád beszédét követően Törőcsik Gabriella, a Karcagi Nagykun Református Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola 11. B. osztályos tanulója olvasta fel Mária Terézia királynő, a jászok és kunok részére kiadott kiváltságlevelét.

A dokumentum, amelyben visszaállították az 1702. évet megelőző jogállást, évszázadokra meghatározta a terület jövőjét, az itt élők öntudatát és Karcagon is lényegi változásokat hozott. Gondolhatunk ezen a helyen a kialakuló redemptus rétegre, az irredemptus elvándorlásra, a hármas kerület politikai és katonai téren betöltött szerepére.

A kiváltságlevél felolvasását követően a Madarász Imre Egyesített Óvoda Kunrózsa Kamarakórusa tartott műsort. Az óvónőkből álló kórus kunsági népdalokat énekelt és elmondható, hogy a közönség soraiban értő fülekre talált.

Az ünnepség zárásaként dr. Nagy Molnár Miklós megkérte a hallgatóságot, hogy a kamarakórussal együtt énekelje el a „Jászkunsági gyerek vagyok” kezdetű dalt, amelynek utolsó soraira a gyertyák leégtek. Dr. Nagy Molnár Miklós megköszönte az egybegyűltek részvételét, és hogy fontosnak érezték a redemptio ügyére való emlékezést. Az üzenet, amelyet a gyertya jelképez, amely az emlékezés lángját testesíti meg, Karcagon is az őt megillető helyére került általuk.

Szikszai Imre muzeológus

A redemptio emléknapja Kunmadarason

Bánát Sándor szerint: *„Van az emberi szívnek egy halk szavú, előkelő vendége: az emlékezés.”*

Ez a vendég érkezett május 2-án Kunmadarasra. A nagyközség lakói a Jászkun Redemptio 270. évfordulóját ünnepelték, és ebből az alkalomból a település hazavárta, és magához ölelte azokat az egykori madarasiakat, akiket az élet, a munka, a méltatlan bántás messzebbre sodort a szülőhelytől, de a lelkük mélyén megtartották az ősi föld iránti szeretetet. Eljöttek a Kunmadaras felemelkedéséért sok áldozatot hozott egykori legendás tanárok, gazdák, orvosok leszármazottjai.

Kunmadaras nevében viseli gyökereit. Az egykor volt redemptusok szorgalmának nyoma: a tágas terek, a szép parasztpolgári házak, a hatalmas református templom ma is magán viseli létezésének ősi elemeit. Bár a színtiszta kun vehemencia az itt élők életvitelében, viselkedésében csak halvány nyomokban lelhető fel, mégis sok mindent megőrzött az apáról fiúra szálló, szájhagyományra épülő népi emlékezet. Még őrizzük régi szavainkat: cűrhődik,csűröl, fikarcnyi, zuháré; még értjük a mondást: elébb jön a mente, aztán a rékli; még tudjuk, milyen étel a lacsuha, a kötött galuska, a gömböc leves, de a világ, és benne az értékek változnak.

Ezért jó, ha néha emlékezünk, mert a kun azonosságtudat sohasem tűnt és tűnik el égérvényesen, csak néha háttérbe kerül. A kunmadarasi megemlékezésnek is kiemelt tiszteletet és elismerést adott a magyar országgyűlés 2014. február 4-i döntése, amely május 6-át, a redemptios diploma aláírásának dátumát, történelmi emléknappá nyilvánította Az ünnepi hálaadó istentisztelet, a koszorúzás a kun kopjafánál, az ősi hangszerek művészi megszólaltatása büszkeséggel és örömmel töltötte el az ünneplőket. Az emlékülésen a Kun Miatyánk és az eredeti redemptios okirat felolvasása után dr. habil Örsi Julianna társadalomkutató nagyszerű előadása idézte fel a redemptio krónikáját.

Az emléknapnak fényt és csillogást a Kunmadarasról elszármazott művészek adtak. Birkás István Munkácsy-díjas festőművész kiállított képeit is a szülőföld ihlette. Rögtönzött előadóesten csodálhattuk Gazdag Ferenc hegedű-, Molnár László népzenész tárogatójátékát, és Kemecsi Ferenc versmondását. Bíró Andrea és Bekecs Sándor kunsági táncokkal varázsolta el a közönséget.

A gazdag és számtalan pillanatában felemelő rendezvényt – jó szokásunkhoz híven – finom kunsági étkek elfogyasztásával zártuk le. ***Laczkó Tóth Bertalanné (Kunmadarasért Társaság)***

Dr. Örsi Julianna ny. múzeumigazgató előadást tart

Kovács Sándor, a megyei közgyűlés elnöke

Az ünnepség résztvevői ***Fotók: Viktor Péter és Lengyel Máté***

Redemptios ünnepség Kunhegyesen

A Kunhegyesi Nagy László Szakképző Iskola, Gimnázium és Kollégium is csatlakozott a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Közgyűlés elnöke és a jászkun kapitányok felhívásához, amely a – 2014-ben az Országgyűlés határozata alapján nemzeti emléknappá nyilvánított – Jászkun Redemptio közös megünneplését szorgalmazta.

270 évvel ezelőtt, 1745. május 6-án írta alá Mária Terézia királynő azt a redemptios diplomát, amely a jászok és a kunok életére évszázadokon keresztül jelentős hatással volt. Meghatározta a benne résztvevő települések gazdasági és kulturális életét, utódaik identitástudatát.

A vetélkedő kétfordulós volt. A döntőbe jutáshoz esszét kellett elküldeniük a redemptiót megelőző és kiváltó eseményekről, valamint a redemptió feltételeiről, következményeiről.

A vendégeket és iskolánk csapatait Metzinger Ferenc igazgató úr köszöntötte. A Túrkevét, Kisújszállást és Kunhegyest képviselő, 3 fős csapatok tanúbizonyságot tettek arról, hogy ismerik őseik történetét. A játékban szerepelt totó, villámkérdés, címerfelismerés, kirakós- és anagramma játék, térképismeret. Gyorsan és vidáman, izgalommal töltve telt el az a délelőtt.

A zsűri elnöke Czupp Pál fafaragó népi iparművész volt, tagjai pedig Szakközépiskola és Szakiskola csapata. Gratulálunk a győzteseknek, akik tárgyi és könyvjutalomban részesültek tanáraikkal együtt. A 4-6. helyezettek könyvet kaptak, melyet Kunhegyes Város Önkormányzata és a Kunhegyesiek Baráti Köre ajánlott fel. Az izgalmas vetélkedés után megvendégeltük tanéttermünkben az összes résztvevő diákot és felkészítőiket. Köszönjük a megyei KLIK támogatását a rendezvény lebonyolításához.

A győztes túrkevei csapat *Fotó: Gőbelné Rezes Erzsébet*

Víg Márta, a vetélkedő játékvezetője
Fotó: Gőbelné Rezes Erzsébet

A 3. helyezett kisújszállási csapat
Fotó: Gőbelné Rezes Erzsébet

2015-ben, a Jászkun Redemptio 270 éves évfordulóján hagyományőrző közösségek, politikusok, múzeumok, egyházak, helytörténészek fogtak össze annak érdekében, hogy a fiatalokat, a felnövekvő nemzedéket is emlékeztessük őseik nagy tettére, ösztönözve őket a hagyományok felvállalására és továbbadására.

Május 7-én este a Kunhegyes központjában lévő Kun-emlékműnél gyülekeztünk, hogy gyertyáink meggyújtásával emlékeztünk őseinkre, s elhangzott egy helytörténeti előadás is. Az ünnepet a Szélcsengő kórus tette még emlékezetesebbé a Kun Miatyánk eléneklésével.

Május 8-án az iskolánkban hat nagykunsági középiskolai csapat mérte össze tudását a redemptioóról. Csáki Csilla és Gőbelné Rezes Erzsébet tanárnő. A nehezebb feladatok esetén meghosszabbították a megoldási időt és egyetértettek a pontozásban.

A versenyben mindenki győztes volt, aki a felkészülés során megismerkedett a Jászkun Kerület sajátos történelmével, annak egyik kiemelkedő eseményével, a redemptioval.

Első helyezést ért el a túrkevei Ványai Ambrus Gimnázium, Informatikai és Közlekedésgépészeti Szakközépiskola két csapata közül az egyik (felkészítőjük Csáki Csilla tanárnő), második lett a kunhegyesi Nagy László Szakképző Iskola, Gimnázium és Kollégium három csapatából a szakmunkásképzősök csapata (felkészítőjük Gőbelné Rezes Erzsébet tanárnő), harmadik lett a kisújszállási Illéssy Sándor Baptista

Bízunk benne, hogy a következő tanévben is lesz lehetőség az emléknap méltó megünneplésére. Hiszen fontos az emlékezés, s az ősök iránti tisztelet és hála.

Víg Márta játékvezető

Beiktatták az új nagykunkapitányt

A túrkevei XVII. Kevi Juhászfesztivál kiemelt ünnepélyes eseménye volt 2015. május 16-án a XII. nagykunkapitány választási ceremónia, melyet jelenlétével megtisztelt dr. Fazekas Sándor földművelésügyi miniszter, a Kunszövetség tiszteletbeli elnöke, valamint Kovács Sándor, a Megyei Közgyűlés elnöke, a Kunszövetség elnöke is.

A Jászságot hagyományőrzésben betöltött rangja szerint megillető méltó módon képviselte a Bolla János, Bollók György, Talált József, Vass Lajos emeritus jászkapitányokból és párjaikból, Dobos Gergely emeritus jászkapitányból, valamint Borbás Ferenc regnáló jászkun főkapitányból és párjából álló delegáció. Gyönyörű viseletükkel, egységes megjelenésükkel emelték a rendezvény színvonalát.

Vida Tamás Túrkeve polgármestere, a Nagykun Hagyományőrző Társulás alelnöke történelmi jelentőségűnek nevezte a napot, valamint megemlékezett Balogh Mártonról, Túrkeve öt évvel ezelőtt elhunyt nagykunkapitányáról.

A kunkapitányok történelmi szerepét dr. Habil Örsi Julianna nyugalmazott múzeumigazgató ismertette. A napjainkban betöltött társadalmi megbízatás jelentős múltra tekint vissza: „*A kunok középkori társadalomrendszerében emblematikus szerepet töltöttek be a kapitányok. Ők irányították a nemzetségeket, a közösség megbecsült tagjai voltak, akiknek szavára hallgattak, döntéseiket elfogadták. Ezzel a tisztséggel a török uralom idején is találkozunk, bár szerepét részben a településeken megválasztott bírók vették át. A jászkun közigazgatási önállóságban is szükség volt a kapitányokra a közösség és a nádor közötti kapcsolat fenntartása miatt. Ezt Mária Terézia királynő is elismerte. 1876-ban a Jász-Nagykun-Szolnok Vármegye létrejöttével ez a tisztség megszűnt. A Redemptio 250 éves évfordulója ünneplésének eredményeként 1996 után létrejövő hagyományőrző szervezetek megválasztották az újkori nagykunkapitányokat.*”

A jelenkori kunkapitányok meghatározó feladata a Jászkunság identitásának erősítése. Bene Sándor leköszönő nagykunkapitány három éven át tartó tevékenysége is ezt a célt szolgálta. Beszámolója eredményes, gazdag munkáról tanúskodott. Így egyebek között regnálásának első évében Jászkunság kerülő lovas túrát hirdetett, bejárva mintegy hatszáz kilométer távon az egykori Hármas Kerület határait. Rendszeres résztvevője volt a Jászkun Kapitányok Tanácsának, a Jász és Kun Világtalálkozóknak, a Hármas-kerületi Kézi Aratóversenyeknek, valamint a települések hagyományőrző programjainak. Megjelent tudományos konferenciákon, könyvbemutatókon, kiállítás megnyitókon, többször helyezte el a megemlékezés koszorúit a jászkun települések történelmi emlékhelyeinél.

Nagykun kapitány beiktatási ceremóniája a Kevi Juhászfesztiválon ***Fotó: Körei Nagy Kristóf***

Smuta Zsolt, Illéssy Ádám nagykunkapitányok és feleségük, Talált József jászkapitánnyal és feleségével ***Fotó: Körei Nagy Kristóf***

Regnálásának végén a Jászkun Redemptio 270. évfordulójának tiszteletére százhúsz kilométeres lovas túrát szervezett az egykori Jászkun Hármas

Kerület központjába, Jászberénybe. Kiemelt céljának tekintette, hogy a Redemptio emléknapja Jászkunság szerte tanításmentes iskolai nap legyen, amikor is a diákok a hagyományaikkal, múltjukkal ismerkedhetnek.

Borbás Ferenc jászkun főkapitány köszönti az ünnepség résztvevőit
Fotó: Körei Nagy Kristóf

Tóth Lajos újonnan beiktatott nagykunkapitány
Fotó: Körei Nagy Kristóf

Borbás Ferenc regnáló jászkun főkapitány a Jászkun Kapitányok Tanácsának oklevelével ismerte el Bene Sándor tevékenységét.

Az újonnan megválasztott Tóth Lajos nagykunkapitány életútját Magos Vilmos, Túrkeve alpolgármestere mutatta be: *Tóth Lajos 1975-ben született, születése óta Túrkevén él. Általános és középiskolai tanulmányait is helyben végezte. Egyetemi diplomáját a Gödöllői Agrártudományi Egyetem Mezőgazdaságtudományi Karán, mint okleveles agrármérnök vette át 2000-ben. Mindig is határozott szándéka volt szülővárosába visszatérni.*

Első munkahelye a Keve-Hús Kft-nél volt, később falugazdászként szolgálta a helyi gazdákat.

2006 óta önkormányzati képviselő. 2006-2010 között alpolgármesterként vett részt Túrkeve közéletének alakításában. Nevéhez fűződik a Gulyásrekord elnevezésű rendezvény, melyen alkalmanként 2000-2500 adag étel kerül kiosztásra. Szabad idejében húsz éve vőfélykedik, több mint háromszáz ifjú pár lakodalmát vezényelte le. Megálmodója és fő szervezője a Nemzetközi Kevi Böllértalálkozónak, mely idén kilencedik alkalommal került megrendezésre. Jelenleg őstermelőként húsfeldolgozással foglalkozik. Termékeit országos kiállításokon is bemutatja, népszerűsítve Túrkevét és a Kunság ízeit. Termékei csomagolásán a kun hímzés motívumai jelennek meg.

Ezután az ünnepélyes eskütétel következett, Kecze Istvánnak, Kisújszállás polgármesterének, a Nagykun Hagyományőrző Társulás elnökének közreműködésével.

A ceremónia leglátványosabb és egyben legmagasztosabb eseménye a kapitányi jelképekkel való felruházás volt.

Dr. Fazekas Sándor a kapitányi pecsét átnyújtásakor a jászokról és a kunokról is megemlékezett: *„A kunkapitányok ma a kunok összetartozását jelenítik meg. Azt a kapcsolatot, amely évszázadok óta összefog bennünket a jászokkal, nagykunokat a kiskunokkal, ennek a földnek a lakóit a magyarsággal.”*

A Györfi Sándor szobrászművész, emeritus nagykunkapitány műhelyében készült oroszlánt ábrázoló medált Vida Tamás, a nyakravalót Bene Sándor, a süveget Borbás Ferenc, a kulacsot Kovács Sándor, a kardot pedig Horváth György első nagykunkapitány adta át.

A méltóságjelvények birtokában Tóth Lajos nagykunkapitány a jászok és a kunok egészségére ürítette poharát, ígéretet téve arra, hogy feladatát kellő alázattal, szolgálatként fogja teljesíteni.

Dr. Körei Nagy Katalin újságíró

Új elnöke van az Észak-Oszétia-Alánia Köztársaságnak

Észak-Oszétia-Alánia köztársaság elnöke, Tajmuraz Mamszurov megbízatása ez év tavaszán lejárt. A következő választásokig Vlagyimír Vlagyimírovics Putyin, az Orosz Föderáció elnöke ideiglenesen Tamerlán Kimovics Aguzarovot nevezte ki Észak-Oszétia élére 2015. június 5-i hatállyal.

Tamerlán Kimovics Aguzarov Észak-Oszétia-Alánia Köztársaság új elnöke

Tamerlán Kimovics Aguzarov 1963. június 4-én született Alagír városában. 1987-ben a Hetagurov Észak-Oszét Állami Egyetem Jogi Karán szerzett oklevelet. 2004-től a jogtudományok kandidátusa. 1987-től a Kerületi Ügyészség beosztottja, később a Köztársasági Ügyészség ügyésze, majd a körzeti ügyész helyettese.

1995-1999-ig Észak-Oszétia Parlamentjének képviselője. 1999-2011-ig Észak-Oszétia Legfelsőbb Bíróságának elnöke. 2011 decemberétől a Orosz Föderáció Parlamenti képviselője, az Egységes Oroszország Frakció tagja. Az Alkotmányos törvénykezés és az államépítés Parlamenti Bizottságának tagja.

Kovács J. Béla
(A hír átvétel
a Jászok Egyesülete honlapjáról.)

Dr. Bartha Júlia köszöntése

Bartha Júlia etnográfus 60 éves születésnapi köszöntésére gyűltek össze június 12-én kollégái, barátai, tisztelői a szolnoki Galériában. A Damjanich János Múzeum által szervezett ünnepségen elsőként dr. Horváth László múzeumigazgató köszöntötte a vendégeket, majd dr. Bathó Edit, a Jász Múzeum igazgatója szólt az ünnepelt gazdag életútjáról, munkásságáról, amelyet később vetített képekkel is illusztrált. A prózában elmondott születésnapi köszöntést egy régi köszöntő ének követte a Jászsági Hagyományőrző Egylet tagjainak előadásában. Ezt követően Kovács Sándor, a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Önkormányzat elnöke kívánt sok szépet és jót Júliának, akivel régi barátság köti össze. Ezután a kollégák, barátok köszöntői következtek, majd ünnepi ebéd és kellemes beszélgetés zárta az ünnepséget.

Az alábbiakban közöljük Bathó Edit születésnapi köszöntőjét:

„Gyermekkorban az ember még nem érzékeli a múló idő rohanását, csak felnőtt korában döbben rá, hogy az idő kereke milyen kíméletlenül gyorsan pörgeti az évek számát. És mégis, továbbra sem az idő számlálása fontos számunkra, hanem az, hogy megtaláljuk örömünket az életben, a családban, a munkahelyen és a barátaink között. A fáradhatatlan munkálkodás mintha „örök fiatallá" tenne bennünket. Állíthatom, hogy ez a valóságban is így van! Éppen ezért álltunk oly értetlenül a hír előtt, amikor Bartha Júlia kolléganőnk bejelentette, hogy nyugdíjba megy. Néztük a naptárt, számoltuk az éveket, és csak nagyon nehezen fogtuk fel, hogy mi történik. Aztán kiderült az igazság! Jutka munkában töltött éveinek száma elérte a negyvenet, így hát jogosult volt a kedvezményes nyugdíjra. Jól van, megnyugodtunk, mert láttuk, hogy lendülete, munkabírása nem hogy csökkent volna, hanem még dinamikusabbá vált. Továbbra is rendszeresen járt gyűjteni, főként Törökországba, fáradhatatlanul írt, előadásokat tartott, s mellette élvezte a nagymamaság minden örömét. Végre volt ideje a barátaira is, akikkel korábban idő hiányában csak ritkán tudott találkozni. És mi, munkatársai, barátai ismét úgy gondoltuk, megy minden a maga járása szerint, s megint csak nem számoltunk az idő csalfaságával. Aztán hamarosan hallottuk az újabb hírt, hogy Jutka ez év februárjában átlépte életének egyik jelentős mezsgyéjét. Ez már elgondolkodásra ösztönzött bennünket, de mindenekelőtt arra, hogy e rohanó világban megálljunk egy kicsit, s őszinte szívvel köszöntsük kedves kolléganőnket e jelentős ünnepen.

Bartha Júlia a kunok egyik székvárosában, Karcagon látta meg a napvilágot 1955. február 13-án. Ősei a szélfútta kun puszták fiai, akik örökségül hagyták rá a fáradhatatlan munkabírást, a konok kitartást, az emberséget, és a becsületet. Általános és középiskolái még szülővárosához kötötték, de később a híres cívisváros, Debrecen lett ismeretszerzésének legfőbb helyszíne. Először a népművelés-könyvtár szak rejtelmeit sajátította el, majd érdeklődése a néprajz felé fordult, s e diszciplinával örökre elkötelezte magát. A debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen olyan kitűnő tanárok oktatták, mint dr. Ujváry Zoltán, dr. Dankó Imre, dr. Szabó László, dr. Selmeczi László, dr. Bartha Elek. Etnográfusi diplomáját 1995-ben, éppen a Jászkun Redemptio 250 éves évfordulója évében kapta meg, de ekkor már ismét tanult, hiszen időközben megérintette a keleti kultúra, s az ELTE Török Filológiai Tanszékén török nyelvet hallgatott. Kitűnően megtanult törökül, s erről nemcsak hivatalos papírt kapott, de a gyakorlatban is haszonnal kamatoztatja mind a mai napig eme ritka nyelvtudását.

Dr. Bartha Júlia · Fotó: Suba Bea

Felsőfokú iskolát mindvégig a munka és a család mellett végezte, hiszen 1984-től már a karcagi Györffy István Nagykun Múzeumban dolgozott, először, mint múzeumi népművelő, később, mint néprajzos muzeológus. A szakma fortélyait a karcagi múzeum legendás igazgatójától, Bellon Tibortól sajátította el, aki nagyon hamar felfigyelt tehetségére, tudomány iránti elkötelezettségére, ezért kezdettől fogva bevonta ők a néprajzi kutatásokba is. Fő kutatási témája és gyűjtőterülete természetesen a Nagykunság lett, de ennek kapcsán kiemelt figyelmet fordított, s fordít ma is a kunsági folklór keletei kapcsolatainak vizsgálatára. Hamar megtalálta az utat az anatóliai törökökhöz, s azóta is minden évben több hetet gyűjt e gyönyörű, történelmi vidéken, amely még ma is híven őrzi azt a kulturális örökséget, amely egykor a Magyarországon megtelepedő török származású kunok kultúrájának is része volt.

2001-ben *A Kunság népi kultúrájának keletei elemei* című disszertációjával védte meg Ph.D fokozatát a Debreceni Egyetemen, s ettől kezdve, mint minősített kutató, még nagyobb lendülettel vetette magát a tudományos kutatásba.

A kun kultúra török szokáselemeinek vizsgálata mellett a Közép-ázsiai gyökerek kutatása is szívügyévé vált. E kutatómunkát segítette az a körülmény is, hogy Karcag és a kazakisztáni Merki városa között testvérvárosi kapcsolat született.

Muzeológusi munkája során kiemelt figyelmet szentel szülőföldje szokásainak, hagyományainak és hiedelemvilágának. Érdeklődése középpontjában elsősorban a Nagykunság népművészete, viselete, lovas- és gasztronómiai hagyománya áll.

1985 óta részt vesz a Jászkunság kultúráját kutató munkacsoportban, amelynek tagjai háromévenként a *Jászkunság kutatása* nevet viselő konferencián adnak számot kutatási eredményeikről.

A gyűjtések során szerzett hatalmas ismeretanyag Bartha Jutka kezei között szinte azonnal cikké, tanulmánnyá, majd önálló könyvvé formálódik, s így gazdagodik évről-évre tudományos munkásságának palettája. Az elmúlt harminc év alatt mintegy nyolcvan kisebb-nagyobb tanulmánya jelent meg különböző szakfolyóiratokban, múzeumi évkönyvekben.

Kutatási eredményeit tíz önálló kötetben összegezte, s e munkák az összehasonlító néprajz és a Nagykunság kutatása nélkülözhetetlen forrásaivá váltak.

A publikálás mellett évek óta végez könyvszerkesztői feladatokat is. Még 1993-ban Pálóczi Horváth András régésszel közös szerkesztésbe indította el a *Keleti örökségünk* című nagysikerű sorozatot. 1996-ban alapító tagja, majd 2005-2007-ig elnöke volt a Barbaricum Irodalmi és Művészeti egyesületnek, és a Barbaricum Könyvműhelynek, amely kiadásában megjelent keleti témájú köteteket is ő szerkesztette.

2004-ben a szolnoki Damjanich János Múzeumban folytatta muzeológusi munkáját, ahol a megyei múzeumi szervezet néprajzi osztályvezetőjeként dolgozott nyugdíjba vonulásáig. Az itt eltöltött éveket több jelentős kiállítás, konferencia szervezése és számos szakmai siker fémjelzi. Bartha Júlia elkötelezett híve a Nagykunság hagyományőrzésének. Szakmai támogatója volt a karcagi birkapörkölt hungarikummá válásának.

Ugyancsak komoly szerepet vállal a híres kunhímzés megismerésében és az utókorra való átörökítésében. Az elmúlt években kiemelt figyelmet szentelt a nagykun viselet kutatásának is, amelynek eredményeit egy önálló kötetben tette közzé.

Amikor a jászok példája nyomán 2000-ben a nagykunok is kapitány választottak Bartha Júlia is bekapcsolódott a nagykunkapitányokat és a Hármas Kerületi Kapitányi Tanács munkájának szakmai támogatásába. Egyik közreműködője volt a Jászkun Kapitányok Tanácsa Protokoll Szabályzata elkészítésének.

Bartha Júlia olyan kutató, akinek szakmai munkáját több díjjal is elismerték. Kiérdemelte Jász-Nagykun-Szolnok megye Kulturális és Tudományos díját, a Magyar Néprajzi Társaság Tájkutató díját, a Karcag Város Kultúrájáért díjat, a Nagykunságért Díjat, a Jászkun Hagyományőrzéséért Díjat, és nő léttére a Magyar Kultúra Lovagja címet. Bartha Júlia egész eddigi életét a családjának és a hivatásának szentelte. Jóllehet az élet e két fontos területét nem mindig egyszerű harmonizálni, de ő mégis megpróbálta a lehetetlent.

Gyermekeitől, unokáitól ma is nagyon sok örömet kap, s e szeretet erőt ad neki, és még teljesebbé és kiegyensúlyozottabbá teszi rendkívül aktív „pihenő" éveit. Ma is fáradhatatlanul kutat, ír, szerkeszt, a konferenciák, és az ismeretterjesztő programok rendszeres, közkedvelt előadója. Szuggesztív erejű, kitűnő előadó, aki azonnal megnyeri hallgatóit, akik nagy lelkesedéssel hallgatják történeteit a *„forró ölelésű kunokról,"* a kunsági bunda titkairól, és a kunhímzés gyönyörű rózsáiról.

S mi, kollégái, barátai, tisztelői most összegyűltünk itt, a szolnoki Galériában, hogy kedves kolléganőnket emlékeztessük az idő múlására. Ez első hallásra bizony nem tűnik valami kedves szándéknak. Pedig szó sincsen gonoszkodásról, hiszen visszatekintve az elmúlt esztendőkre világosan kirajzolódik előttünk kolléganőnk eredményekben gazdag életpályája; a céljait elérő végtelen kitartása, a munkája iránti elkötelezettsége, alázata és szeretete, amely mindenképpen követendő példaként állítható a minket követő generációk elé. Most, amikor felemlítjük Bartha Júlia eddigi cselekedeteit, arra kell gondolunk, hogy a hatvan esztendő csupán életünk egyik mezsgyéje, amelyet átlépve, tovább haladhatunk a sorsunk által kijelölt úton. Ezt kívánjuk mi is mindnyájan Bartha Júliának, hogy átlépve ama bizonyos mezsgyét, még sokáig dolgozzon kedve szerint, de azért a pihenésről sem feledkezzen meg. Kerüljék el a testi nyavalyák, s csak az örömben és a szeretetben lubickoljon, hogy az előtte álló számos esztendőkben még ***„sok születésnapokat vígan megélhess, napjaidat számlálni nem légyen terhes."***

A JÁSZKUNSÁG TELEPÜLÉSEI
Kiskundorozsna

A településről

Dorosma, vagy ahogyan ma ismerjük: Kiskundorozsma a kora középkorból való település Szeged mellett a Tisza folyásától délnyugatra. A valamikori halásztanyát már 1237-ben egy Árpád-kori okmány is említi. Drusma vagy Durusma nemzetség lakóhelye volt ez a nádas, zsombékos terület, ahol egy monostor állhatott, amit a tatárok lerombol tak. Durusmai Bernát az elpusztult helységet újra telepítette kunokkal az 1300-as években. Ez időben kezdték építeni a kéttornyú templomot, de a török dúlás ezt meghiúsította. Az épülő templom köveit a törökök a szegedi vár megerősítésére elhordták. Valószínűsíthető, hogy így került a várfalba a „Kőbárány", az a kora középkori kőemlék, amely oly sok vitát és perlekedést okozott Szeged és Kiskundorozsma között, miután a várfal bontásakor előkerült. Szeged még bárányos bélyegző pecsétet is hamisított, hogy igazolja tulajdon jogát a bárányos kőemlékre.

A törökök kiűzése után a terület kihalt prédiummá vált, majd a Német Lovagrend tulajdonába került. Orczy István adminisztrátor, jászkun főkapitány a Szeged és Dorozsma közti területi viszálykodása miatt betelepíti jászokkal és palócokkal. 1719-ben 23 jász család érkezik Jászfényszaru és Jászapáti térségéből, néhai szépapám „Kámány István Districtualis kun kapitány " vezetésével, majd az 1730-as 40-esévekben palóc családok jönnek a Mátra és a Bükk vidékéről. Mária Terézia királynő által 1745-ben engedélyezett redemptio, azaz a jászkun kerületek önmegváltásakor 11.800 rénusi forint megfizetésével megváltja szabadságát. Gyorsan fejlődik és nő a település. Új katolikus templomot építenek, amely 3000 fő befogadására alkalmas. Már 1838-ban városi rangra emeli V. Ferdinánd osztrák császár, és évi négy országos vásár tartására kap engedélyt. Ezt a titulust 1872-ig viseli, amikor is nagyközséggé minősítik. 1831-ben kolera járvány sújtotta Dorozsmát mely 317 áldozatot követelt. Ennek emlékére a kór elmúltával fogadalmi kápolnát emeltek a helyi hősök ligetében. 1878-tól járási székhely volt 1973-ig. Az 1848-as forradalom és szabadságharc aktív résztvevői voltak a dorozsmai férfiak, akik Damjanich János vörös sipkásai között harcoltak a hazáért. Az 1879-es nagy tiszai árvíz a lakóépületek közel felét elmosta, de hála a község vezetőinek emberéletben nem esett kár.

Az első világháború 569 áldozatot követelt Dorozsmától. Ennek emlékére a főtéren szobrot állíttattak az obeliszken a meghaltak névsorával, továbbá a régi temető helyén a hősök ligetében ugyanannyi fát ültettek ahányan elestek e világégésben.

A dorozsmai képviselő testület 1925-ben felkérte Sztriha Kálmán plébánost Dorozsma történetének megírására. E munkával 1937-re készül el a kanonok úr. A mai napig hasznos információs anyag azoknak, akik Dorozsma múltja iránt érdeklődnek.

A dorozsmai szélmalom (archív fotó)

A két világháború közti ínséges időben, a helyben munka nélkül maradt emberek téglaveréssel és kubikos munkával keresték kenyerüket. Családostól utaztak olykor az ország másik felébe is, hogy hangyaszorgalommal 3-400%-ot teljesítsenek.

A második világégésnek 563 helyi áldozata volt, köztük civilek is. Tiszteletükre csak a rendszerváltás után volt mód, hogy összefogással emlékművet állítsunk a templom kertjében. Sztálin születésnapja tiszteletére 1950 decemberére elkészül a Szegedet Dorozsmával összekötő villamosvasút „7-es" számú járata. Megkönnyítve ezzel a

(folytatás a 26. oldalon)

(folytatás a 25. oldalról)
helyiek városba jutását. Ez a járat 1977-ig működött, majd gazdaságtalanságra hivatkozva megszüntették. Az 1956-os események, és az azt követő megtorlások Dorozsmát kevéssé érintették, bár volt egy-két aktív résztvevő.

A tsz-esítés, vagy ahogy akkor mondták a kollektivizálás az ötvenes években kezdődött. Kezdetben két csoport alakult, a Szabad Föld Tsz és a József Attila Tsz. Ezek egyesülése 1951-ben történt az utóbbi javára. A kezdeti nehézségek után a 70-es évekre erősödött meg a termelőszövetkezet. Megszűnése a rendszerváltás idejére tehető.

Minisztertanácsi rendeletre 1973-ban Kiskundorozsmát is hozzácsatolják Szeged Megyei Jogú Városhoz, több más környező településsel együtt. Nem hozott fejlődést ez a kényszerházasság Szeged köldöknéző politikája miatt. Közben leépítették a közigazgatást, ipart, mezőgazdaságot. Tulajdonképpen Kiskundorozsma Szeged alvó külvárosává vált az idők folyamán. Kevés fejlődés a rendszerváltás után tapasztalható. Az újonnan betelepülők miatt a lakosság összetétele is megváltozott, nincs kötődésük a településhez. Nagyon kevesen valljuk már Sztriha Kálmán mondását, hogy: „Jászkun keverékek vagyunk a Jász vércsepp túlsúlyával."

A jelenlegi közel 11 ezer lakosnak két képviselő a szószólója a Szeged Megyei Jogú Város Közgyűlésében. Továbbá 11 rész-önkormányzati képviselő, társadalmi munkában szervezi, rendezi a rendszerváltás óta Kiskundorozsma fontos ügyeit.

A szélmalmokról

Ha Dorozsma szóba kerül, akkor a szélmalom jut eszünkbe. És ez nem véletlen, mert az 1800-as évek közepén 23 szélmalom hányta a cigánykereket a határban. Nyolc belterületi és tizenöt külterületi. Nagy híre és becsülete volt az itteni malomépítő, úgynevezett: faragó molnároknak, mert a Hajdúságtól egészen le Bácskáig építették ezeket az Alföldre oly jellemző kúpos formájú, vályogtégla falú szélmalmokat. Ebben az időben Dorozsmán három család is foglalkozott malomépítéssel, mégpedig: Benke István, Busó István és anyai dédnagyapám, Kálmán Ferenc családja. Saját szélmalmukat a férfiak távollétében a hozzátartozók működtették, sokszor éveken át. Az 1879-es nagy tiszai árvíz a belterületi malmok felét romba döntötte, de a megmaradtaknak sem volt ekkor már jövőjük, mert sorra építették a folyamatosan működő gőzmalmokat. Azokat a szélmalmokat melyek nem dőltek össze lebontották, anyagát széthordták, eladták. Dorozsmán az utolsó előtti szélmalmot Kunszabó János bontatta le 1961-ben. Egyben ő volt az utolsó dorozsmai szélmolnár is.

A jelenleg álló és egyetlen magyarországi működőképes szélmalom, amelyet 2011-ben ki is próbáltunk, rekonstrukció, Faragó György szélmalma a „fölvégen" azaz a Bölcs utca végén. A fölülhajtós, négyszintes malmot Czékus Andor főbíró építtette Benke Istvánnal 1821-ben. A Faragó család 1904-ben vásárolta meg 3003 Korona vételárért. Iparszerűen működtették egészen 1949-ig, Faragó György haláláig, bár bevételt nagyon szerényen hozott. Gyermekei szerették volna lebontani az ekkor már haszontalan építményt, de a műemlékvédelem és a helyi tanács nem engedélyezte, arra hivatkozva, hogy műemlék és Dankó Pista nótaszerző cigányprímás itt pengette ki, hogy:„Nem fúj a szél, nem forog a dorozsmai szélmalom" kezdetű nótát. Ennek ellenére nem fordítottak gondot a szélmalomra, sőt éveken át elmaradt a karbantartás, pedig 1961-től műemlékként szerepelt. Vitorlái letörtek, falát áztatta a zsindelyről csorgó esővíz és 1970. április 22-én reggel összedőlt.

A dorozsmai szélmalom napjainkban
Fotó: Bathó Edit

A műemlékvédelem munkatársai érezték felelősségüket, és teljes rekonstrukciót rendeltek el ami 1971-ben el is kezdődött Sisa Béla vezetésével. A munka 1974-ig tartott, de már 1973-ban próbaőrlést tudtak végezni a malomban, Nagy Torma Vince, Felsőszentiváni szélmolnár vezetésével. A rekonstrukció a régi használható elemek visszaépítésével, hagyományos anyagokkal és technológiával készült, Faragó György legfiatalabb fia, Béla aktív közreműködésével. Sajnos jó magyar szokás szerint a szépen és jól megmentett malmot magára hagyták. Nem volt karbantartás, állagmegóvás, bár a malom mellett tartották a Dorozsmai Citerás és Népzenei Találkozókat. Az állam által kijelölt kezelő, a Kincstári Vagyoni Igazgatóság 1993-tól látta el a malom fenntartásának feladatát. Sajnos a döntés nagyon rossz volt, mert a regnálásuk alatt a ritkán elvégzett, többnyire szakszerűtlenül kivitelezett javítások csak rontottak a malom állapotán. A 2005. június 9-én történt omláskor egy újbóli rekonstrukcióra lett szükség, ami igen költséges és felületes volt. A malom tulajdonjoga visszakerült Szeged Megyei Jogú Város tulajdonába, és a kezelést a város kiadta a kiskundorozsmai Petőfi Sándor Művelődési Háznak. 2007-óta megoldott a malom rendszeres karbantartása, nyitva tartása, szakszerű kezelése, működtetése. Április 1-jétől október 31-ig hétfő kivételével mindennap 14-től 18 óráig látogatható.

A malom szerkezeti leírása: Korai építésű, fölülhajtós rendszerű. Takarmány dara, kenyérgabona és paprika őrlésére alkalmas kövekkel épült. A rekonstrukció után már csak két kőpárral, paprikaőrlő kövek nélkül Csak teljes kiőrlésű, úgynevezett barna liszt készítésére alkalmas a szerkezet, mert nincs felszerelve szelelő, koptató, tisztító és szita berendezésekkel. Az építmény négyszintes. Alul van a lisztes pad, ahol a molnár és az őrlető gazda tartózkodott. Fölötte az első emeleten a kőpad a garattal, őrlő kőpárokkal, zsákfelvonó csörlővel és a kódaruval. A második emelet már szerkezeti szint, a sebes kerék pad. Itt négyszeres gyorsítás történik a fogaskerék áttétel miatt. A legfelső szint a szeles kerék, vagy nagykerék pad, ahol kétszeres sebesség növelés történik. Tehát az őrlő kövek a vitorla forgásának négyszeresével forognak. Az egész tetőszerkezet a vitorlázattal együtt, kívülről 360 fokban körbe forgatható a taliga, vagy kóbura segítségével. Ez egy lánccal ellátott kézi csörlő.

Vass József helytörténeti kutató

Búcsú dr. Farkas Ferenc főiskolai tanártól (1931–2015)

Jól tudjuk, hogy életünk véges, mert a sors mindnyájunkon könyörtelenül behajtja adóját. Azt viszont nem tudjuk, mikor érkezik el utolsó óránk, mikor kell örökre és visszavonhatatlanul búcsút venni szeretteinktől. Talán jól is van így. Mert az örök búcsú mindig szomorú és mérhetetlenül fájdalmas. Így búcsúztunk el mi is örökre május 12-én a jászapáti temetőben dr. Farkas Ferenc nyugalmazott főiskolai tanártól.

Farkas Ferenc a Jászapátihoz tartozó iványi tanyavilágban született 1931. november 28-án. Gazdálkodó szüleitől szorgalmat, kitartást és emberséget kapott örökségül, amely végigkísérte egész életén. Tanítói nagyon hamar felfigyeltek tehetségére, így a jászapáti gimnáziumban folytathatta tanulmányait. Útja ezután a szegedi egyetemre magyar szakára vezetett, ahol 1956-ban diplomázott, de később levelező tagozaton a német szakot is elvégezte.

Tanári munkáját Battonyán kezdte, de hamarosan visszakerült szülőföldjére, a Jászságba. A jászapáti, a jászjákóhalmi és a jászárokszállási gimnáziumokban tanított, majd 1972-ben a jászberényi Tanítóképző Főiskola német-magyar szakos tanáraként folytatta a pedagógusi munkát. Szigorú, de kitűnő tanárnak tartották, s kollégái, hallgatói tisztelték és szerették őt. 1996-ban történt nyugdíjazása után, mint külsős óraadó még 2006-ig tanított a főiskolán. Farkas Ferenc nemcsak oktató, de kutató tanár is volt. Munkásságának legfontosabb területe a magyar nyelvtan, az anyanyelvi tantárgy-pedagógia és a nyelvművelés volt. Tudományos tevékenységének legjelentősebb eredményei a névtani kutatás terén végzett gyűjtőmunkában születtek. Vaskos kötetekben tette közzé a jászberényi és a nagykátai járás, valamint Tiszazug földrajzi neveit. Iskolateremtő pedagógus volt. Tanítványai a hazai és a nemzetközi tudományos élet számos területén értek el kiemelkedő sikereket. Rendszeresen szervezett konferenciákat, amelyhez a hallgatóit is mindig sikerült megnyernie.

Oktatói munkájának kiemelkedő része volt az a tevékenység, amelyet 1993 óta a Székelyföldön folytatott az ottani magyar lakosság gyermekeit tanító képesítés nélküli tanítók diplomához való jutása érdekében.

Több szakmai és civil szervezetben is aktívan dolgozott. Többek között tagja volt a TIT-nek, a jászberényi Városvédő és Szépítő Egyesületnek, a KÉSZ Jászberényi Szervezetének és a Jászok Egyesületének.

Német nyelvtudását hasznosítva rendszeresen tolmácsolt, és gyakran tartott szakmai és ismeretterjesztő előadásokat. Hallgatósága kitűnő előadónak tartotta, aki azonnal megnyeri és lebilincseli közönségét.

Dr. Farkas Ferenc

Fáradhatatlanul kutatott és publikált. Számos tanulmánya és nyolc önálló kötete jelent meg. A névtani kutatások mellett, nagy odaadással dolgozta fel a jászsági nyomdák történetét, amely anyag könyv formában is testet öltött. Rendszeresen írt a helyi újságokba, sőt a Jászkürt Újságnak az utolsó pillanatig aktív külső munkatársa volt.

Farkas Ferenc legkedveltebb időtöltése a sport volt, amelyet mindvégig rendszeresen, és kitartóan művelt. Ez tartotta őt jó kondícióban, és ez adott neki lendületet tervei megvalósításához.

Munkáját számos díjjal ismerték el, amelyek közül a legjelentősebb a Tanay Antal Díj, a Pro Urbe Jászberény, a Jászberény Város díszpolgára kitüntetés és a Jászságért Díj volt.

Farkas Ferenc egész munkásságát a jász kulturális örökség szolgálatába állította, s mindent megtett azért, hogy szülőföldjének értékeit mind szélesebb körben megismerhessék.

Farkas Ferencet mindenki csak Feri bácsinak vagy Tanár Úrnak hívta a tisztelet és a szeretet legőszintébb érzésével.

Ahol megjelent, magas, szikár alakja tekintélyt parancsolt, de kedves, s nagyon sokszor huncut történeteivel, adomáival, kérdéseivel azonnal feloldotta a szigorú hangulatot. Szinte naponta megfordult a Jász Múzeumban is. Mindig keresett vagy kérdezett valamit, de mi is gyakran támaszkodtunk széleskörű tudására, tapasztalatára, s ő készségesen segített. Imádta a népies szófordulatokat, amelyen mi mindig jókat derültünk.

Ma sem tudjuk, hogy valóban rokona volt-e az a Birkás Rózsi, akit oly sokszor emlegetett, de szinte soha nem hagyta ki a beszélgetésekből.

Egy szép tavaszi napon láttuk őt utoljára, amikor korát meghazudtoló lendülettel robogott be a múzeumba valamiért, s aztán hetekig nem jelentkezett. Hiányolni kezdtük, s megtudtuk, hogy beteg lett. Bíztunk a felépülésében, hiszen egész életében sportolt, s egy sportember ugye legyőzi a nehézséget. Ez alkalommal azonban nem ő győzött…

Döbbenten fogadtuk a hírt, hogy Feri bácsi elment, örökre, visszavonhatatlanul abba a messzi, titokzatos, égi világba. Szomorúan kísértük őt utolsó útjára a jászapáti temetőben, és nehéz szívvel vettünk tőle végső búcsút.

Azóta is gyakran gondolunk rá, és hiányoljuk kedves személyét, történeteit, adomáit, és tréfás mondásait. Már nem halljuk tőle többé, hogy *„az apátyi patyikában fatyűkör van”,* de nem hallunk többé ama híres Birkás Rózsiról sem.

Drága Feri Bácsi! Bízunk benne, hogy jó helyre kerültél, ahol már vártak rád rokonaid, egykori tanáraid, barátaid, ismerőseid. S minden bizonnyal már ott állsz az égi katedránál, s elmélyülten magyarázod a jászsági népnyelv sajátosságait.

Drága Feri Bácsi! Megtiszteltetés volt számunkra téged ismerni, s most amikor már nem lehetsz velünk személyesen, hát a szívünkben és lelkünkben őrzünk majd tovább.

Isten veled! Nyugodj békében!

Hortiné dr. Bathó Edit,
a jász Múzeum igazgatója

Képek a Tavaszi hadjárat második szakaszából

Vesztergám Miklós tárogatózik a nagysallói ünnepségen *Fotó: Forgács András*

Séta Rév-Komárom belvárosában *Fotó: Fodor Lászlóné*

A Tavaszi hadjárat résztvevői a Vajdahunyad váránál. Basa László, a hagyományőrzők parancsnoka jelentést tesz Fülöp Tibor Zoltán főszervezőnek *Fotó: Forgács András*

A Történelmi Lovas Egyesület 1989-ben elevenítette fel először az 1849-es dicsőséges Tavaszi hadjáratot, amikor Jászberényből kilenc lovas végigjárta Vácig a hajdani útvonalat.

A következő évben már Jászjákóhalmáról indultak és ma is aktívan kiveszi részét a község az időközben Közép-Európa legnagyobb lovas rendezvényévé vált túrából.

Szűk évtized múlva megérett az idő arra is, hogy a mai Szlovákiához tartozó részben is rendezzenek hasonló túrát Nagysallótól Komáromon át – visszatérve a mai határok közé – Buda váráig.

A jákóhalmi honismereti szakkör azonban minden évben ott van valamelyik helyszínen, és fotózik is.

Az itt látható fotókon a jászok számára kevésbé ismert április vége május közepe közötti szakaszt mutatjuk be.

Fodor István Ferenc
szakkörvezető

LAPZÁRTA

Rendszeres és alkalmi szerzőink figyelmébe ajánljuk, hogy a következő lapszámunk 2015 augusztus végén jelenik meg.

A kéziratokat és a fotókat elsősorban CD-n és e-mailen legkésőbb 2015. július 31-ig kérjük eljuttatni a szerkesztőségbe.

* * *

Lapunk a Nemzeti Kulturális Alap miniszteri kerete, és a Jász Önkormányzatok Szövetsége támogatásával jelenik meg.

Jászsági Önkormányzatok Szövetsége

Nemzeti Kulturális Alap

REDEMPTIO

A jász és kun települések honismereti lapja

Megjelenik kéthavonta
Kiadja a Jász Múzeumért Alapítvány
Felelős szerkesztő: Hortiné dr. Bathó Edit
A szerkesztőbizottság tagjai:
Bugyi Gábor, Farkas Kristóf Vince,
Kókai Magdolna
Előkészítési munkák: Bugyi Gábor
A kiadó és a szerkesztőség címe:
5100 Jászberény, Táncsics M. u. 5.
Tel./fax: 57/502-610
E-mail: jaszmuzeum@gmail.com
www.jaszmuzeum.hu
ISSN 1218-9553
Nyomdai előkészítés: ARTANDER Kft.
Nyomda: Signal-Print Kft. Jászberény
www.artander.hu – www.nyomdasz.hu